

K
R
Ö
N
I
K
A

BERGSLUND

BERG 1960

Bergslund

Den plats där Bergs kyrka byggdes åren 1830—1831 kallades enligt dåtida handlingar för "planen vid Ingelstorps backe". Som kyrkan är församlingens medelpunkt, kom däromkring att bildas ett litet samhälle med byggnader för allmännyttiga ändamål, såsom sockenstuga, skola, sockenmagasin, kyrkstallar och handelsbod. Även några bostadshus kom till, såsom Kyrkhemmet och "Holmdals", så kallat i dagligt tal efter klockare Holmdal. I några kommunala handlingar heter det *Holmdala*.

Då folkskollärare Johannes Osén friköpte tomt från Björka Norragård och där åt sig uppförde boningshus år 1895, gav han detta namnet *Bergslund*, vilket allt framgent i kommunala handlingar hade namnet *Lägenheten Bergslund*.

Då poststation öppnades i Berg, fick den, som bekant, namnet *Bergslund*, och folkskoll. Johannes Osén var också föreståndare för poststationen, vilken också hade lokal i Oséns fastighet, lägenheten Bergslund.

Enligt vad vi sålunda erfarit har poststationen på detta sätt fått sitt namn, vilket därmed i det allmänna medvetandet även numera omfattar hela samhället.

Bilden på första sidan av denna krönika visar sålunda det ursprungliga Bergslund, vilket i senare sammanhang blivit bemärkt under reg. n:r Björka 2:9.

Red.

Fastighetsägaren, framlidne Gunnar Osén.

OSÉNS

Omslaget å denna krönika avbildar fastigheten Bergslund, mest känd under namnet "Oséns". Folkskolläraren Johannes Osén uppförde huset år 1895; hade förut under trettio års tid bott i sockenstugan.

Johannes Osén, som ävenledes undervisade i Ormesberga skola, lär ha varit en framstående nitisk skolmästare under en tid då hasselkäppen användes som bestraffningsmedel inom svensk skola. Förutom folkskollärareexamen innehade han "examen" i att "vaxinera och slå åder"

samt goda betyg "i de till Organist- och Kyrkosångare-examen hörande ämnena" utfärdade av Domkyrko- Organisten Knut Lönngren. Någon offentlig organisttjänst utförde Osén aldrig inom Berg, vilket förhållande, enligt hans sons antydning, smärtat honom djupt. Han älskade musiken.

Osén förde noggranna räkenskaper över allt som inköptes för husbygget. Virket har levererats av S. J. Abrahamsson i Rösås, snickerierna av byggmästare A. J. Sköld och beslagen därtill av Nya Jern-

boden, Växjö. Virkesnotan, som är klar och tydlig, börjar med "Timmer 2202 aln. (14.5 tolft) å 13 öre aln. — 286:26 kr." — "Dubbstakar 800 st. (20) 12: — kr. Spiror 8 st. 10 aln. 8 st. 7 aln å 3 öre aln. 4:08 kr. Summa 687:75 kr." Timret skall vara $5\frac{1}{2}$ tum tjockt och 7 tum i lilländan." Notan slutar med skriftlig förbindelse från leverantörens sida samt bevittning. Överenskommelsen visar i allt skolmästarens stora förmåga ge klara besked i få ord. — En riktig mönsterskrivning jämfört med senare tids blankettförfattares. Byggmästare A. J. Sköld har förestått byggnadsarbetet.

År 1897 flyttades Bergslunds poststation in i fastigheten, och Osén blev då ävenledes "Postmästare". Hela 9 år hämtade bergborna sin post därstädes. Den 1 mars uppsade emellertid Osén kontraktet med Kungl. Postverket. Lönen som postverket betalade, var 150: — årligen. År 1911 avled Johannes Osén och år 1929 hans efterlevande hustru, änkan Maria Osén. Sistnämnda år blir makarnas enda son Gunnar ensam ägare till huset. Denne son uppehåller också posttjänst i Bergslund under några år men avgår i anledning av

sjukdom. Gunnar, som är ensam uthyr en del av huset. Nytt folk flyttar in i huset och nya liv tändas inom dess väggar. Under skollärares tid var både tomt och stuga ett mönster för hemtrevnad, sonen hans ägde ej riktigt samma förmåga att laga märkena efter tidens gnagande tand.

Den 25 augusti år 1959 klämta klockorna och kungör Gunnar Oséns hädanfärd — hans uppbrottstimma. Stugan står öde, knappast synlig från allfarsväg, dold som den är bakom mörk granskog. Den hädangångne saknar arvsberättigade anhöriga, och hans kvarlåtenskap tillfaller Allmänna arvsfonden. Bohaget försäljes å öppen auktion och de gamla sakerna skingras både till bergbor och längre bort boende. Fastigheten försäljes genom Länsstyrelsen den 25 juli 1960 för ett slutligt pris av 8 500: — till Skolstyrelsen inom Lammhults kommun.

Husets framtida öde är omöjligt för en utomstående att sia om, skolstyrelsen har ej ännu fattat något avgörande därom men kommer väl i sinom tid göra detta.

Erik Karlsson.

Värmorgon

*Hur härligt solen stiger opp
högt över hav och land.
Det glimmar ifrån varje topp
som gyllne silverband.*

*I vikens blåa glitterström
ett svanpar gungar fram
och har sin ljuva kärleksdröm
på böljans mjuka kam.*

*Från skogens snår hörs fåglars sång
i tusenstämmig kör.
De jubla alla på en gång
kom — lyssna blott och hör.*

*Och folken träder ur sitt tjäll
vid vingad skaras hymn
och njuter sedan intill kväll
av sång från vidan rymd.*

J. J.

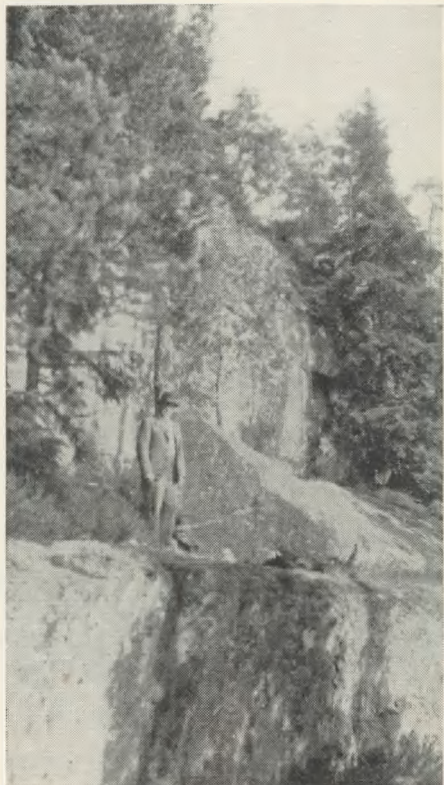
Hågkomster och intryck från en hembygd

av vacker naturmiljö med geologiska bildningar och
minnesrika, sägenomsusade platser

I norra delen av socknen finns det bl. a. en hel del geologiska bildningar och märkliga naturformationer. Trakten är därtill sägenomspunnen och traditionsrik med många folkliga föreställningar fortplantade från det ena släktledet efter det andra. Från idylliska små sjöar och skogsgölar finns det flera sägner och historier av såväl verklighet som fantasi. I Rysse göl, strax invid Grönelid, sägs det, att en rysk krigshär en gång i tiden blivit nedträngd och omkommit tillika med hela krigskassan. Man har hittat i vildmossen invid gölen en del minnessaker, däribland små hästskor. En person, Petter på Grönelid, barnfödd i Elgaryd, Tolgs socken, vilken levde på 1850-talet, sade sig en gång hava sett en krigshär i full rustning i form av en hägring över gölens vatten. I gölens botten och utmed stränderna finnas underjordiska vattenkällor. Från en av dessa virvlar det ständigt upp litet fint vitt grus i samband med uppskjutande vatten.

I den litet norr om Häknahults gård belägna Skärsjön skall en gång i tiden en kyrkklocka blivit dränkt, enligt folktron härom. Också skall man ha sänkt ned i sjön en stor kopparkittel full av guld och silver, men vilken dessförinnan omgavs av ett knuttimrat träkar. För omkring en 90—100 år sedan var en dykare nere på sjöns botten och sökte efter kitteln med skatten. Någon skatt hittades icke, men där emot påträffades träkaret, som togs upp på stranden av en liten udde, som skjuter ut i sjön. Udden benämndes "Penningpanneudden" och kallas så än i dag. Minnesgoda äldre har mycket väl erinrat sig det knuttimrade karet på udden, fast det numera har ruttnat bort.

Under den torra sommaren 1959 uppdagades på grund av det låga vattenståndet i Skärsjön en urholkad ekstock på omkring 7 meter i längd och cirka 70 cm. bred, vilken under gångna tider begagnats som farkost på sjön. I Skärsjön lär det också, enligt folktantasi, finnas en slags stora drakfiskar i form av gäddor och som har ögon i båda ändar. Ögonen på dessa är så stora som små tallrikar. Ibland har

Bergmassivet Hulta Klint
med det lodräta förkastningsstupet i Klintsjön och
därvarande märkliga fantasionspunna grotta.

det hänt, berättas det, att en sådan drakfisk kommit allt för nära en fiskares roddbåt, som då varit nära att stjälpas i sjön. En fiskare som var ute på sjön för blott några år sedan råkade ut för en sådan drakfisk. Därtill uppenbarade sig några granna fåglar och särskilt en mycket fin, som fiskaren benämnde för "Guldfågel". Dessa drakfiskar vaktar den i sjön ned-sänkta guld- och silverskatten.

I detta sammanhang kan omnämnas, att Södra Sveriges fiskeriförening i Aneboda, som sedan några år tillbaka arrenderar sjön, lät år 1956 göra en undersökning av sjöns beskaffenhet ifråga om botten och planktonlivet. Tidigare under år 1945 hade sjön av föreningen blivit lodad, mätt och kartlagd. Man ämnade nämligen utrota all fisken i sjön för att senare inplantera ädlare fisksorter. Denna utrotning ägde rum i oktober 1960, då vattnet besprutades med s. k. Pro-Noxfisk och Rotenom och vars fiskbekämpningsmetod var den första i länet. Man ämnade senare inplantera i sjön ädlare fisksorter av bl. a. amerikansk bäckböckling och laxöring. Under natten, efter besprutningen, upplöt dagen efter stora mängder av sjöns fisk av gäddor, abborrar och mycken annan slags skräpfisk. Några större odjur i form av drakgäddor etc. syntes inte till. Dessa kunde tydligen genom sin trollmakt reda sig, eller "gått under jorden", som det numera så modernt heter.

I den lilla Klintsjön, litet norr om gårdarna i Hult, påträffades också under sommaren 1959 båtresten, som troligen varit hopfogade till någon slags flotte med trädubbar samt tätade med tagel, talg, lin och hampa. Flotten lär ha varit någon slags uteliggare av liknande art som invånarna på Söderhavssjöarna använde som kanoter. Fyndet hittades ungefär mitt för Hulta Klints bergmassiv, där detta bildar en valvformig öppning över vattnet. Denna Hulta Klint är en urbergsförkastning med mer eller mindre lodräta stup ned mot Klintsjön. Kolossala flyttblock ligga liksom i rader staplade på och invid varandra, lämnande större och mindre gångar eller sprickor emellan sig. När det blåser händer det ibland vid en viss vindriktning, att det mellan gångarna uppstår vissa egendomliga ljud och tjut. Ibland alldeles som det spelades på en colsharpa. Dessa ljud har givit upphov till många fantastiska historier. Hembygdsföreningen i socknen hade den 11 juli 1944 en fotvandring till det intressanta bergsstupet med omgivning.

En bland de största gångarna i bergsmassivet, alldeles ned mot kanten av Klintsjön har blivit benämnd "Jättastovan". Även andra namn förekommer och däribland benämningen "Singoallas grotta". Mången forskare är nämligen av den uppfattningen, att Viktor Rydberg fått uppslaget till sin fantasiberättelse, Singo-

allas kärlekssaga från denna grotta. Viktor Rydberg vistades en sommar i Berg. Egentligen är det ingen grotta utan en gång, som är ungefär 12 meter lång in genom berget och så hög, att en liten person kan gå genom gången nästan rak ifrån den ena öppningen till den andra. Över själva grottgången ligger ett väldigt flyttblock. Rydbergs Singoalla fyllde år 1957 icke mindre än 100 år. Nu sägs det att Klintsjön mitt för grottgången skall vara "bottenlös". Det berättas om en person, som en gång skulle mäta djupet, att han nedifrån botten av sjön fick höra en röst som sade: "Om du mäter mina hus och väggar, så skall jag mäta dina ben och läggar". Mannen skyndade därifrån det fortaste han kunde utan att hava mätt djupet. I verkligheten är detta 22 meter. Som en motsats härtill kan nämnas, att Helgasjöns största vattendjup är 20,6 meter. Förutom dessa 22 meters vattendjup reser sig själva berget ovanför i trappstegsformade flyttblock, nära nog lodrätt med ungefär samma höjd ovanför vattnet. Det hela blir alltså omkring 50 meters förkastningsstup. Går man vidare ut på högsta utsprånget mellan de båda sjöarna Klintsjön och Hultsjön, så har man en hänförande utsikt med ett sagolikt panorama åt alla håll. Man ser långt upp mot Jönköpings län och ända till Växjö på 4 mils avstånd. Föreningar av alla slag, turister och andra besöker om sommartiden allmänt denna vackra utsiktsplatå och med den märkliga grottgången — Singoallas grotta — i nordvästra delen av berget. Klintsjön har inga som helst tillflöden och vattnet är kristallklart. Troligen har sjön underjordiska källor. Vid riktigt stiltje i vädret kan man se på vattenytan små ringar, som visar att vattnet porlar upp från det stora djupet.

Ifråga om "Singoallas grotta", så kan här omnämnas, att en liknande föreställning, som den ovan nämnda, om upphov till den romantiska berättelsen, skall denna härleda sig från Applakulla vid Forserum i Jönköpings län. Enligt bygdetraditionen vistades Viktor Rydberg en tid i Applakulla och att det var i den märkliga Trollgrottan öster om Storsjön som zigenerskan Singoalla bidade den av Sorgbarn förtrollade riddar Erland på hans nattliga vandringsfärder till sin ungdoms älskade. Det finns alltså minst två lika versioner om platsen för "Singoallas grotta" både i Berg och i Forserum. Båda platserna vill tillskriva sig äran av att ha gett upphov till fantasiskapelsen "Singoalla".

Svarte göl är ett annat litet idylliskt vatten. Det sägs att vattnet alltid synes svart och att även fiskarna är svarta. Därav namnet. I gölens nordöstra hörn skall finnas en skattkälla i vilken folk under oroliga tider gömt undan en del dyrbarheter. Källan skall vara övertäckt med en stor flat stenhäll. En bonde, berättas det, som en gång sprängde i stenhällen för att komma åt skatten förlorade samtidigt sina oxar, som sprungo ned i gölen och omkommo. Huruvida han fann några skatter är icke bekant, men om så var fallet skulle detta uppgå till samma värde som oxarna.

Ifråga om geologiska formationer, så intager Loberget med sin ändmorän och urholkning av grusåsen nedanför förnämliga attraktioner. Loberget är en mäktig höjdplatå med nära nog lodrät avslutning i sin norra del mot Skärsjön, alldeles som en ändmorän. Nedanför denna i grusåsen finns en nära nog rund skålformig urholkning med en diameter på ungefär ett 30-tal meter. Enligt folkfantasierna har man förlagt en kyrka till denna urholkning, vilken går under benämningen av kyrkholan eller kyrkgrottan. Även namnet Skärsjöngrottan förekommer, vilket i folkspråket har blivit Chartingsgrottan. Förutom det, att man förlagt en kyrka till grottan, så har man även i folkfantasierna förlagt en kyrkväg förbi grottan, vilken väg norrut skulle gått genom Skärsjön och sjön Lången och upp genom Hultsjö socken och söder ut skulle samma väg gått genom Hacksjön, förbi Boanäs och genom Bergs socken. Denna kyrkväg skall emellertid en gång i forntiden hava sjunkit i djupet och spårlöst försvunnit.

Om man tänker på tillblivelsen av Skärsjöngrottan, så torde den hava uppstått vid tiden för rullstensåsnas bildande. Den forsande vattengrusblandningen har vid isens avsmältande stött mot det mäktiga Loberget, varvid en virvlande rörelse uppstått i vattnet och som urholkat grusåsen och drivit upp gruset till en nära nog cirkelrund vall och därmed bildat denna Skärsjöngrotta eller Kyrkhola, som somliga kallar den.

På Loberget, på slutningarna och närmaste omgivning förekom så sent som på 1850- och 1860-talen en mångfald av lodjur och vargar. Vargarna tjöto om näterna och lodjuren jamade som katter om dagarna. För betande kreatur var de besvärliga. Det hjälpte icke att hägna med gärdsgård, som det hette "ormatätt och fågelhögt". Odjuren togo sig in i alla fall

och anställde förödelse bland betande kreatur av får, hästar och kor.

Trollens nyckelhål är en annan geologisk sevärdhet i form av ett nyckelhål i ett stort flyttblock i skogsmarken litet från Skärsjön. Den som hittar nyckeln och kan låsa upp blocket finner skatten i skattkällan vid Svarte göl och även den sänkta kyrkklockan i Skärsjön jämte därvarande guld- och silverskatter, varvid drakgäddorna i sjön förvandlas till vanliga fiskar. Likaledes återuppstår den sjunkna kyrkan i kyrkgrottan vid Skärsjön och den kyrkväg, som gått förbi kyrkan och sjunkit i sjöarna och jorden stiger åter upp i dagen och blir farbar för människor och djur.

Håknahults gård intar rangplatsen inom den omfattande, natursköna, vackra och minnesrika trakten. Gården har gått i samma släkts ägo i över 200 år. 1850- och 1870-talen skiftades den i olika delar till sex mindre gårdar och då bodde på den tiden i Håknahult bortmot ett 50-tal personer. Efter hand återinköptes de olika delgårdarna och senast år 1949 och 1953 införlivades med huvudgården de två sista, så att Håknahult åter kom att bli den ursprungliga gård den en gång varit. Detta sista inköp skedde den 24 oktober 1953 av numera framlidne Eric Johansson i Håknahult, som på offentlig auktion inropade gården för en köpesumma av 204.100 kronor. Då samma gård gick i handeln år 1899 och då inköptes av framlidne Karl Petersson, så betalade denne för gården 5.000 kronor. Alltså en betydande prisskillnad på 54 år från 1899 till 1953.

På den tiden då delgårdarna fanns till bar man all säden som skulle malas till mjöl till hushållen till kvarnen i Hamburg vid stora vägen, som går till Lammhult, omkring en halv mil. Man gick då över Holmsryd i Aneboda socken och över en vildmosse på en kavelbro och på en gångstig genom skogsmarken. Här fanns det en vilosten med en trappavsats till att sätta säcken på, så att den var lätt att taga på ryggen igen och vandra vidare till kvarnen. Det sades, att denna vilosten ständigt var mjölig.

Att bebyggelsen i Håknahult är av gammalt datum framgår bl. a. därav, att man på gården hittat en del fornsaker av gamla flintor, en stenxyxa och mynt från 1600-talet m. m. Att man förr hade många kolmilor i skogarna vittnar än i dag en hel del kolmilebottnar om, som påträffas litet

var stans. Vanligen beräknade man, att kolningen skulle vara färdig till jul. Men om man inte hann med detta fortsatte man över julen, och då kunde ofta kologubbarna under helgen få påhälsning av en del övernaturliga väsen. Sålunda berättas om en kolare, som på julaftonen fick påhälsning av skogsrädet, som tittade in genom öppningen till kolarkojan. Kolaren läste då "Fader vår" och då han kom till "Fräls oss från ondo", försvann spöket. Ofta måste kologubbarna tillgripa både böner och besvärjelser för att bli kvitt en hel del otyg av olika slag. Trots att det inom gränserna lär finnas bortmot 8 mindre sjöar och skogsgölar, inberäknat den tillköpta gården Boanäs, ett sommarställe vid Hacksjön, så bedrevs i dessa vatten i början av 1900-talet ett ganska betydande fiske och därutöver anlades lika många fiskodlingsdammar för export av främst sutare till Tyskland, där denna fisk var en nationalrätt. Då förra världskriget bröt ut stoppades denna export och fiskodlingsdammarna fick förfalla. Numera växer det skog, främst björk, där fiskarna förr summit omkring. För skogen i övrigt hade framlidne Eric Johansson vittförgrenade kontakter åt olika håll, bl. a. levererades en hel del rundvirke till Egypten och även åt andra håll.

På en vacker udde i den idylliska Hacksjön låg Östra torp, ett litet ställe under Håknahult, men vilket nu är utplånat. Här bodde bl. a. Anders Swahn, som var född 1820 och dog 1900. Han var med på kanalbygget Råppe—Helgasjön, då denna kanal byggdes under åren 1865—1869. Arbetarna på kanalbygget hade mellan 18—40 öre om dagen. På lördagen fick de extra en hålkaka bröd och en storsill för att kunna leva över söndagen, då de troligen icke hade något betalt. Strax där intill, utmed Håknahults gamla utfartsväg bodde en skomakare Nisse på Grönadahl. En gång var en länsman hos honom och skulle panta för utebliven skatt. Hos Nisse fanns ingenting att hämta, men han hade i alla fall en ko i en liten övertäckt brädvägg invid stugan och som länsmannen icke såg. När denne gått råkade kon att råma, vilket länsmannen hörde och vände tillbaka och pantade kon. Hade kon hållit tyst, hade Nisse fått behålla sin ko.

Fråga om vägar, kommunikationer och transporter, så var det dåligt ställt med detta i gamla tider. Man körde långskjuts med hästar till kuststäderna och hämtade hem sill och salt och andra nödvändig-

Båtfyndet i Skärsjön.

En liten skogsudde har under årens lopp växt ut över eken.

hetsvaror. Som last på bortvägen hade man oftast brännvin. En lantman Johannes Andersson, som bodde i Holmsryd omkring 1850-talet körde med sin vita häst såväl sommar som vinter icke mindre än 39 gånger till Kalmar. Han hade brännvin med sig som last från brännerier i Berg, i Mösjöås i Asa och Norraby i Söraby socken. Vanligen slog flera förbönder följe med varandra för att freda sig mot stigmän och rövare. Man gjorde små hål i brännvinstunnorna och sög till sig en sup allt emellanåt under den långa vägen.

Av fiskeri- och jakthistorier finns det många från trakten och omgivningen. Blott ett par dråpliga jakthistorier skall här omnämnas. Det var en jägare, som fick syn på en tjäder, som satt i ett träd. För att komma inom skotthåll måste jägaren gå över en sjövik. Detta gick lätt då braxen lekte. Det var så tätt med fisk att det var bara till att gå över braxenryggarna. Mitt i braxenleken hade kommit en abborre, som satte upp stjärten litet för högt. Över denna stupade jägaren. Skottet brann då av och träffade tjädern i trädets. Denne

Ingelstorps kvarn

Den 25 mars 1960 tidigt på morgonen stördes bergborna av dova knallar, några stego upp och sökte efter anledningen till den störda nattsömnen men kunde ej finna någon, militären hade möjligen övningar österut. Personer boende öster om kyrkan såg dock eldflamnor mot skyn då takplattor sprängdes och skyndade ner mot Kvarnen till undsättning. Sågen var då redan övertänd och de gamla timmervägarna i kvarnhuset antända.

Lammhults brandkår kom snabbt till platsen, men förmådde ej mycket uträtta, trots bra släckningsattiralj, rappt manskap och god vattentillgång, Ingelstorpsån. Efter några timmars idogt släckningsarbete återstod endast kolnade ytterväggar, svartbränt bjälklag, förstörda kvarnstenar och maskiner.

På några få timmar hade trävirket i den hundraåriga förnåma kvarnbyggnaden förvandlats till stoft och aska. Tidens tand, trots bra släckningsattiralj, hade ej synbart gnagt det kärnfulla furutimret. Ännu ett sekel till borde denna byggnad stått rak mot husbocks- o. väderleksattacker. Grundmurarna och nedersta våningen av sten har elden ej förmått göra någon skada.

Kvarnbyggnaden uppfördes år 1868 och verken byggdes av Paegadl. Alltsedan 1700-talet har kvarnrörelse bedrivits vid

Ingelstorp. Kvarnen äges av Patron Birger Skogström och har varit i gårdens ägo sedan år 1841. Kvarnen erhöll sin kraft genom vatten från höjderna mot Rösås och Hult. Medelst en fängdamm av 110 meters längd och tre och en halv meter i bredd dämades vattnet upp till en höjd av 18 fot. Från dammen leddes vattnet genom en sex fot bred och fem fot djup ränna av betong till falluckan. Därjämte finnes en något större frisluss med tråkista för ålfiske.

Strax vid östra gaveln av kvarnhuset löper gamla vägen. Denna väg användes för trafik år 1959 vid en ombyggnad av broarna strax nedanför. Två valvbroar av natursten leder vattnet genom vägen. Broarna höll den tunga trafiken under byggnadstiden och utgöra fortfarande monument från gångna släktens byggnadskonst.

Vid branden förstördes även sågen, som var byggd i vinkel mot kvarnhuset. Sågen hade tidigare ramsåg, under senare år utbytt mot en cirkelklinga. Denna byggnad låg inom Bergs sockens gränser, kvarnhuset däremot delvis inom Tolg.

Fallet var utbyggt med tre turbiner, en för lyse och såg samt två för maldstenar. Kvarnhusets grundmurar kvarstår, de ha en längd av 16 meter och en bredd av 8 meter samt äro en meter tjocka. Murarna som vila på hälleberget, står fortfarande

föll ned på en räv, som låg under trädet och vilken bröt ryggen av sig. Då bössan var en pinnaladdare, hade jägaren laddat med en liten jaktkniv i stället för hagel. Detta skulle man göra, om man skulle få god jaktlycka. När jägaren kom fram till trädet, så dröp kniven av honung ur trädet, som var ihåligt. Jägaren fick såväl honungen, som tjädern och räven i ett skott, tack vare, att han stupade över abborrens stjärtnäsa.

En annan jägare mötte en kvinna i skogen, vilken med lätta danssteg gick framför jägaren. Då jägaren icke blev av med kvinnan, blev han arg och avlossade ett skott i luften, varvid det hänskrattade över hela skogen. Om ytterligare en jägare be-

rättas det, att han sköt flera skott på en tjäder utan att träffa, och att tjädern satt kvar. Slutligen tog han bort en knapp ur västen och lade i bössan och då stöp tjädern vid första skottet. När han kom hem med fågeln levde den upp igen, började flaxa och skrika och föra ett fasligt oväsen. Jägaren blev tvungen släppa ut fågeln igen, som då omedelbart flög åt skogen. Detta var alltså en trolltjäder.

Hembygdsföreningen i Berg hade den 10 juni 1945 en söndagsvandring till fots till Håknahult med omgivningar för att taga del av därvarande sevärdheter och minnesplatser.

J. J.

räta utan förskjutning eller spricka. Liksom de välvda broarna ge de ännu ett gott betyg åt byggherren och hans medarbetare. År 1935 insattes valskvarn för sikt.

Före år 1945 drevs verken, två par stear för malning, grynkross och sikt medelst tvenne kvarnhjul med överfall. Därefter moderniserade Patron Skogström kvarnen, turbiner insattes.

Å nedre botten fanns drivhjul samt axelledningar. Bjälklaget mot andra våningen vilade på 7 stycken runda 12 tum tjocka pelare av ekträ, försedda upp- och nedtill med ringar av utformat gjutjärn. Dessa pelare syntes bättre vara värdiga en plats i ett grekiskt tempel. Bjälklaget vilade på två bärlinor, vilket i utförande mätte sig med "pelarstoderna". Till bottenvåningen ledde en trappa ned utifrån av sten och en av trä inomhus upp.

Andra våningen var timrad av 5 tums timmer, 5 alnar hög och med utförande i laxknut. Tidigare ledde en trappa av trä utifrån upp till våningen, vilken senare utbyttes mot en ny av betong. Våningen inrymde, förutom maldstenar och hiss, ävenledes en kvarnkammare.

Tredje våningen var inrymd i takstolen. Här fanns förr en hiss för uppföring av säden till triören samt vissa sektioner för sikten.

Innan de elektriskt drivna hemkvarnarnas tid hade Ingelstorp ett stort mälldag. På senare år tunnades kunderna ut, de långväga hade ej längre tid med kvarn-skjutsen, de köpte egna kvarnar och malde hemma. De stora lastbilarna förbilligade också frakterna genom direktresor djuphamn — och bondens mjölbod utan omlastning.

Då Ingelstorps kvarn ombyggdes för närmare 100 år sedan hade den större betydelse för orten än under senare skede. Ofta bars då mälden över axeln. Jämväl den obemedlade åldringen, som erhöll sitt understöd genom hel säd, tillhörde denna grupp. Otaliga steg har under årens lopp tagits av dessa bärare med en påse säd eller mjöl över skuldran. Ett företrädde hade de: De fick först malet om de ändock kom sist.

Kvarnens saga är slut, flera av dess väktare sova sista sömnen under kullen, tomtar vaka ej längre i sen timma och dagens "ekostämna" från kvarnkammaren är tyst.

Vattnet från kvarndammen till vägbron nedanför har upphört att vara människans tjänare, ingen kugg bytes och inget hjul drives längre. — Men vattnets levande kraft finnes kvar.

Erik Karlsson.

I skogen

*I skogens tysta pelarsal
bland träd i flera tusental
jag vandrar och jag drömmer
och tidens oro glömmes.*

*Jag lyss till trädens dova sus
som uti orgeltoners brus
förkunna sina toner
allt upp mot högre zoner.*

*Jag hörers bäckens friska hopp,
som sjunger under vårens lopp.
Kring trädens rot den hastar
och silverskimmer kastar.*

*En liten blomma växer där
på stängel mjuk och hög och skär.
Hon lyfter upp sitt öga
mot himlens rymd den höga.*

*Jag står så mången Herrans dag
vid skogens djupblå källa klar
och skådar himlens ljusa päll
uti den sköna vårens kväll.*

J. J.

En tidsbild

Gamla Giftermåls-Balkens 1 kap. och 1 § började med följande förordning: "Vill man hjonelag bygga; då skall han mö af hennes giftoman begära — — — —". Så följer bland annat synnerligen noggranna föreskrifter om vilken, som i förekommande fall inom släkten skall vara den laglige giftomannen. Så viktigt var det också att om det inom släkten icke fanns någon lämplig giftoman, då skulle efter ansökan sådan tillsättas av Rätten.

Nu i 1960-talet så kanske vi betraktar detta med en viss överlägsenhet, då vederbörande väl mest själva avgör dessa sina egna angelägenheter. Men på sin tid hade det nog mer berättigande, då för brud redan 15 år var tillåten ålder.

Giftoman och, i förekommande fall, bönanman voro de, som hade mycket av betydelse att avgöra vid tillämnat äktenskap, isynnerhet den kvinnliga parten fick mest foga sig i vad som bestämdes om dem. Med tiden så började dock de vederbörande att allt mera själva bestämma och råda över vad som i detta hänseende berörde dem, något som följdes med viss uppmärksamhet av pastorsämbetet, vilket förr hade åtskilligt mera att ombesörja med sockenbornas enskilda förhåvanden. Sålunda skrev kyrkoherden i Tolg, prosten Nicolaus Lundeborgius, år 1694 till domkapitlet i Växjö i anledning av att ett tillämnat äktenskap blev inställt: "I Bergs socken är ock den ovanan inkommen, att ingen piga hålls för gill, som icke på detta sätt bryr två eller tre ungarlar, förrän hon slår an (=bestämmer sig). Ty lystra ock hela hopen efter, hur detta vill avlöpa". Några år senare skrev likaså samma prost till domkapitlet: "Eljest Gudi ära, spörs intet grov förargelse i pastorerne, utan detta allena, att några äkta män torde aga sina hustrur något hårt och ville Clerus gärna förfråga sig, om de skola göra sig till åklagare och uti vad foro de först skola sådane personer angiva".

En bönanman hade en betydelsefull uppgift att ombesörja och ville nog gärna själv bestämma, hur det skulle bli av, utan att ha närmare kännedom om vederbörandes egna åsikter. Så viktigt kunde det också vara i detta sammanhanget att om böne-

mannens uppgift av någon anledning misslyckades, så kunde t. o. m. hända att domkapitlet begärde förklaring därom. År 1691 inträffade ett sådant misslyckande i Bergs socken, varom prosten Nicolaus Lundeborgius i Tolg och kyrkoherden Marci Hemmingij i Berg på begäran lämnade följande förklaring:

"Högvyrdige Herre Herr Biskop såsom ock samtliga Ärevyrdige Herrar Capitulares!

Den ärnade giftermålshandel i Holma, Bergs socken, varöfver Venerandum Consistorium rekvirerar förklaring, vi han icke fick framgång, är av följande beskaffenhet;

Länsman Sone i Söraskog hade som god vän åtskillige gånger tillförene suttit i samkväm med Måns i Holma och frågat om hans guddotter Brita icke snart skulle tänka på en fästeman? Måns svarar henne ännu vara barn, dock lystade honom höra vad Sone mente där med. Sone säger "Dräng Måns Håkansson i Björka, min granne, är en snäll vacker person, som har skatträtt och annat gott mer. Vad synes eder?" Måns svarar "Intet heller än det skulle jag och min hustru önska". "Jag skall komma med ungarlen", säger Sone, "men det må I veta, jag vill intet veta av korgen". "Nej", svarar Måns, "tack skall I ha, som mena väl, det skall fuller jag förmena". Där på kommer Sone 4 dag jul 1691 till gårds med friaren. Dottren Brita förstod deras intent, när hon såg dem fångnas mer än ordinarie, löper där med sin kos i grannhället och beder folken gömma sig. Om morgonen, när hon inte längre torde vara borto för föräldrarna, som fåfängt hade låtit söka henne hela natten, gick hon i ladugården att stilla boskapen. Det får bönemannen Sone förnimma, går därmed ut och trugar henne in med sig. Hon bad gudfadern förskona sig strävade emot i förstugan i dörren av alla krafter, men, efter hans styrka var större, drog han henne in i stugan, fast hon gråtandes överlutt, tog uti ugnen, stänger och vad hon fick att hålla sig fast. Bönemannen kallar friaren till sig, tager hennes hand, den han hölt, och lägger uti hans hand och frågar föräldrarna om icke de samtyckte, så skulle vara? Fadren

Milstolpar och vägvisare

Här och var finner man, främst utmed gamla utlagda vägar, upplagda stenpostament av gråsten och vilka överst prydes med en gjuten järnhäll krönt av kunglig krona med Gustav III:s namnskiffer och dåvarande landshövdingens initialer. Om dessa milstolpar ägde stämman och talande tunga skulle de berätta åtskilligt om de gamla vägarnas kungsskjuts, hårtåg och fordonsfärder av olika slag. Genom vår tids utveckling av vägväsendet har de kommit att stå liksom i skymundan i terrängen och mångenstädes har de upplagda gråstenpostamenten raserats. I fartens tidsålder är det ingen som stannar i begrundan över vad en sådan milstolpe har att berätta.

Den äldsta milstolpen i vårt land är från 1652 och finns att se på Skansen i Stockholm. Den stod tidigare vid Folkärna i Dalarna och är av kalksten. De första milstolparna var annars av trä och senare av gråsten för att slutligen bli gjutna i järn. Då det var bönderna, som blev ålagda att sätta upp milstolparna, så konstade de med detta mycket, då de icke tyckte om denna pålaga. Slutligen kom det dock upp en på varje mil. I den kungliga förordningen härom heter det följande: "När vägarne således äro rödde och lagade skole the mätas medh snören, så att alla mihler blifwa lijka långa. Och skall sex tusend fampnar göra en mijl och wirdh war mijl upsäthias wisse stenar och kännemärken resande man till rättelse". Denna ukas utkom den 1 oktober 1649. År 1729 ålades de väghållningsskyldige att

Vägvisaren vid gamla landsvägen i Matkull.
Numera uppsatt på Hembydsgården.

svarade "Som hon själv vill, nog kunde jag vilja". Modren, seendes dottrens gråt och väl visste, att hon varken torde eller ville säga fadren emot, svarar således "En annor gång, vill jag ingen skuld hava uti detta". Bönemannen tog upp en karolin och sade "Efter du äst min guddotter, skall du hava detta". Men friaren gav henne den gång intet. Mer passerade intet i det skiftet.

Någon tid där efter kom friaren igen med ring, vilken han presenterade Brita både inne i stugan och på gården, men hon tog honom intet emot ej eller ville i tal med honom.

Sist kom han åter igen havandes gåvor så till dottren som föräldrarna, vilka fad-

ren Måns tog emot tillika med ringen, ej annat tänkandes, än han skulle förmå dottren att giva där till sin vilje och samtyckjo. Men när han och modren sågo där uti intet stå att göra eller dottrens håg där till kunde vinnas, sände de gåvorna hem igen, betackandes honom för den äran han hade gjort dem, och lovade sig för sine personer finnas honom redborgna till tjänst igen, där på och drängen hövligen svarade sig vara alldeles förnöjd.

In fidem pastoris,

Domini Marci Hemmingij

Nicolaus Lundbergius".

KIRS

I Hembygdsparken i Berg växte tills för några år sedan ett bestånd av en icke särskilt önskvärd växt. Det var, som rubriken lyder, *Kirs*; den kallas också *Kirskål* eller *Dansk Kirskål* och hör väl till en av våra mest bekanta trädgårdsväxter. Bekant i den bemärkelsen att den är i högsta grad mindre önskvärd, svår att utrota och utan värde. Dess vetenskapliga namn är *Aegopodium Podagraria*.

Det var en tid, då denna växt ganska allmänt planterades och odlades i trädgårdarna, dels för att den ansågs som en matnyttig köksväxt och dels för att den ansågs som en läkeväxt. Om användning av kirs till hushållsändamål såsom köksväxt, har Linné skrivit därom att skott av kirs jämte spansk körvel, som den förresten är släkt med, samt svalört tillsattes till nässelkål för att dryga ut anrättningen. Det är tydligen i betydelse av kål, som den också fått det namnet. I ett bokverk från 1804, "Svensk Botanik", finns en uppgift angående kirs om att "bladen kokas, ju spädare dess bättre, bland andra grönkålsväxter och stuvas även ensamma, nästan som spenat".

Som läkeväxt ansågs kirs vara verksam mot en åkomma i fötterna, som kallades för podager och därför har växten fått namnet "*Podagraria*", vilket är av grekiskt ursprung och hänсыftar till ett besvär, som ansågs vara gikt i fötterna. Även som särskilt läkemedel har kirs i sönderkrossad form använts.

på egen kostnad uppsatta dessa milstolpar. Det gavs också besked om hur de skulle se ut. Grunden skulle vara ett uppbyggt postament av gråsten och där ovanpå i postamentet insatt en tavla av järn med milantalet uppgivet. Milstolparna var fridlysta, och om någon ohägnade ett sådant postament, så straffades detta med 40 dalers böter.

Förutom dessa milstolpar fanns det också fjärdingspålar med något enklare konstruktion och därutöver s.k. vägvisare, som voro uppsatta vid vägskålen. Även dessa bestod av ett upplagt stenpostament, i vilket var nedsatt en tillplattad järnstång, som överst uppbar en rektangulär järntavla med inramad, ingjuten text, vanligen med uppgift om väderstreck och närmaste gästgivargårdar åt olika håll.

Numera har kirsen förlorat sin betydelse både som köksväxt och läkeväxt och den utgör nu mest bara ett besvär. Med sin förmåga att genom sitt rotsystem föröka och utbreda sig utgör den ett svårutrotligt ogräs i trädgårdar och parker, där den kan utbreda sig i täta och vidlyftiga bestånd och därmed utrota all annan markväxthet. Kirskålen går lätt att förflytta ofrivilligt från den ena platsen till den andra, då den lätt kan följa med i rötterna av andra träd eller buskar, som flyttas, dels genom jordflyttning vid grävnings- och borttransport av jord. Så t.ex. när järnvägens dubbelspår byggdes för några år sedan, så borttransporterades en del jord, som innehöll kirsrötter och där denna jord avstälptes växer nu frodiga kirskålsbestånd. Även vid vägbyggnader kan samma förhållande förekomma och det är inte ovanligt att se kirskål vid vägkanter. Vid gynnsamma betingelser kan blomstjälkarna bli omkr. metershöga.

Det kirsbestånd, som inkommit i Hembygdsparken, har troligen en gång i tiden blivit dithört med något dithorslat trädgårdsavrens. Numera finnes det verksamma besprutningsmedel för bekämpande av olika sorters ogräs och mot kirs finnes också ett mera specialbetonat besprutningsmedel. Som kirsbeståndet i Hembygdsparken inte var något önskvärdt, så företogs en besprutning därav, vilken tydligen gjorde fullgod verkan, då icke en enda kirsplanta senare har kunnat upptäckas.

Edv. K.

Bilden visar en sådan vägvisartavla, som en gång i tiden stått utmed gamla landsvägen Jönköping—Växjö, närmare bestämt i Matkull vid vägskålet mot Alvesta.

Denna tavla har följande text:

"Öhr i Söder

Matkull i Norr

Alvestad i Väster."

Vid omläggning av landsvägen för flera år sedan blev stenpostamentet raserat, men hembygdsgården i Bergs socken tog tillvara vägvisartavlan och satte upp denna på hembygdsgården, där den finns till påseende.

J. J.

OM RÄVFÄNGST

Om rävfångst under 1800- och 1900-talet berättar Hemmansägaren Johan Gustaf Jonasson, Lilla Rösås, Berg, vilken var född 1852, att hans fader Jonas Johanneson, född 1820 och död 1894, vilken i sina yngre dagar var en ivrig jägare, omtalade, att s. k. "tana" använts i Berg, men som detta fångstsätt var mindre givande övergavs det och rävgrop började användas, såsom mera lönande. Rävgropen var så byggd: I trakten där rävarna hade sin gång, grävdes en grop, 3 alnar i fyrkant och något mer än 3 alnar djup. Sidorna i graven bekläddes med bräder, som i jordöppningen lutade något inåt. Vid jordöppningen lades även bräder, som med sin kant åt gropan översköt de uppåtsående bräderna med minst 6 tum. Mitt i gropan sattes en påle, vars övre ända gick jämnt med jordkanten. På pålens överända var en rund trilla fastsatt, i vilken fanns några hål. På denna platta skulle på kvällen fastbindas en levande anka eller höna, som med sitt kvidande låte skulle locka räven fram. Från nämnda platta lades 4 eller 6 mjuka hasselspröt samt däröver ett tunt lager råghalm så att ej gropan syntes. Då räven i ett språng skulle gripa ankan, föll han genom spröten och halmen ned i gropan, där han lätt kunde fångas. Med detta fångstsätt togs många rävar, och dylika gropar voro på 1830- och 1860-talet mycket allmänna i Berg. På hemmanet Björndal finnes ännu märken efter en dylik grop.

M. P.

TRE ROLIGA GUBBAR

På 1870-talet fanns det 3 roliga gubbar i Bergs socken, nämligen Gripa Nisse, Wanta Masse och Sven i Helsike. Gripa Nisse bodde i en liten stuga vid gångstigen mellan Bergäng och Hult och hade till yrke att hjälpa bönderna med vedspräckning om våren samt laga söndriga korgar, samt då det var lämpligt uppträda som böneman. Det påstods, att ett dylikt äkten-skap, som förmedlats av honom, blev mycket lyckligt. I arvode erhöll han ett gott anseende samt av fåstmön en nysydd skjorta. Wanta Masse var boende i Ernatorp och brukade varje julaftonsnatt gå årsgång, vilket gick så till, att han gick 3 gånger kring kyrkan, och för varje gång han gick förbi torndörren skulle han blåsa i nyckelhålet, och efter 3:dje gången han gått om-

kring kyrkan skulle han få veta allt som skulle hända i socknen under kommande år. Sedan gick han omkring i socknen och omtalade vilka som skulle dö, och vilka som skulle gifta sig, och allt övrigt, som skulle hända, och på så sätt skaffade han sitt uppehälle. Vårst var det för *Sven i Helsike*, han hade inget yrke alls, och bodde i en liten stuga på Matkulls eller Frälsegårds ägor. Han hade mig veterligt intet yrke alls, utan det han blev uppmärksamman för var, att när han hörde folk tala så godkände han detsamma, med orden: "Ja visst i helsike!" Därav fick han namnet *Sven i Helsike*. Då Wanta-Masse gått omkring kyrkan 2 gånger, blev han bjuden av kantor Blomstrand att komma ner till att doppa i grytan, vilket var välkommet. Sedan skulle han gå 3:dje gången kring kyrkan, men olyckligtvis gick det ej, ty grytedoppet verkade så, att han ramlade ner i en öppnad grav varur han ej själv kunde komma, ty då väktaren kl. 5 f. m. skulle ringa förste-ringningen, fick han höra ett väsen bakom kyrkan och gick då att se vad som hänt, och så hjälptes Wanta-Masse upp. Det blev nog Wanta-Masses sista årsgång.

M. P.

ETT UNGDOMSMINNE

"Den trettonde i sjunde då samloms vi på Kronbergs hed, för att vår konung se". Så sjöng Per Johan Banér i Espenäs, Bergs socken. Och den dagen överlämnade kung Oscar II två nya fanor till regementet som var samlat framför högvakten, med orden: "Förbinder I Eder, att i fred eller krig försvara dessa till regementet nu överlämnade Fälttecken? I svaren härtill ja". Ett enstämmigt ja, rungade genom luften. Härefter spelade musikkåren, regementets masch. Sedan höll kyrkoherde Lengquist i Tolg bön, så sjöngs hela psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg". Sedan middagen ätits hölls fälttjänstövning vilken av konungen bevisades, och förklarades av honom väl utförd, då "Kronobergs regemente sköjt, så röken sig mot himlen gjöt, och himlens konung svarade med sin välsignelse", ty efter en stark torka föll ett välbehövt och efterlängt regn. På eftermiddagen skulle konungen se hur knektarna hade det i sina stugor, och kommen framför stallarna började det ytterliga regna hårdare, så Erik i Sjöatorp och jag hade ställt oss i skydd vid stallväggen, medan vi stod där, kom kungen

och ställde sig knappt 10 meter från oss, för att kasta sitt vatten, och då sade han till oss: Det är ohygieniskt att ställa sig till så här, men nöden har ingen lag, och då det blir inkomster, så måste det också bli utgifter. Sedan fortsatte han raskt till knektastugorna. Sedan han återkommit därifrån skulle han med extratåg resa hem. Då var det mycket folk samlat för att vinka avsked, och däribland en äldre gubbe, den talade kungen med och frågade honom, om ni får se kungen så hurrar Ni väl? Ja, svarade gubben. Vi är inga norrmän, heller svarade gubben. Då tappade kungen sina ögon, ty han tänkte på de stridigheter som då rådde mellan Brödrafolken. Sedan avgick extratåget under livliga hurrarop.

M. P.

Mitt första möte med bilen

År 1907, Kronprins Gustavs bilresa på landsvägen förbi Matkull, var egentligen första gången som mitt öga fick möta och beskåda en automobil. Detta förunderliga fordon gick vägen fram utan något slag av dragdjur, vare sig oxar eller häst. Meningen var ju, att vi skulle se och minnas vår högt värderade kronprins, men i honom kunde vi ju inte se annat än en vanlig människogestalt. Det var nog inte många av oss skolbarn, som såg eller mindes så mycket av prinsen, men säkerligen så mycket mera av fordonet.

Tiden gick, bondpojken läste sina läxor, på morgonen fick man se efter kaffeapannan medan mor var i ladugården och mjölkade korna. Under de därpå närmast följande somrarna, då vi voro ute på gårdet och arbetade, kunde vi få höra ett signalhorn från en ankommande bil på den stora landsvägen. Vi kunde då se vägen uppe vid Matkull där bilen kom med våldsam fart, möjligen en 25–30 km. Då tänkte man sig att en hög ståndsperson, en prins, en landshövding eller liknande åkte förbi, någon annan som åkte bil var ju inte tänkbar.

Men så hade man väl hunnit att bli sådär en 12–13 år och måste då göra nytta även utom hemmet. Man fick bland annat även köra till kvarnen, vilket var mycket intressant och spännande. Hästen spändes då för den lätta enspännarvagnen med den fina kvarnhäcken. Det var då som jag gjorde mitt första stora möte med en

nyare tid — med bilen. Den gamle hästen var mycket from och pålitlig, några större äventyr kunde knappast hända, ty allt gick lugnt och stilla till på vägarna.

Jag hade varit vid Humlands kvarn vid Torpsbruk. Jag var på väg hem och kommen till Sjöborgens åkrar söder om det gamla skolhuset, den krokiga vägen var på båda sidor omgiven av stora stenmurar. Då fick jag se en lastbil sakta komma på vägen nere vid skolan. Det var inte tid till att fundera länge på hur man skulle handla, ännu hade hästen ingenting märkt, men han måste ju bort från vägen. Detta hade han nog klarat upp spälvt, om han fått vara kvar tills bilen kommit fram — men på vad sätt?

Jag stannade ögonblickligen, slet ur selaknäppningarna, så bar det iväg in på åkern genom en öppning i muren, då hade bilen kommit fram, men han måste stanna, ty kvarnskjutsen stod där högtidligt mitt på vägen. Det var inte annat för chauffören att göra, än att stanna och dra vagnen åt sidan för att kunna komma förbi. Den lille körkarlen och hästen lekte en ordentlig karusellek ute på åkern. Allt gick dock väl, jag kunde så småningom fortsätta hemresan, med ett minne som varar för livet: Mitt första möte med bilen.

G. A.

UTSKIFTEN

Gårdstomten eller byggnadsplanen är äldsta beräkningsgrunden för delning av en by. Först då lantbruksnäringen tog mera fast form skiftades skogsmarken i storleksordning med tomten. Allt efter som folket ökade räckte ej de ursprungliga tomterna, ävenledes utmark fick då tas in anspråk för bebyggelse.

Vid senaste breddningen av gamla kungsvägen norr om Bredhult fälldes en hel del träd. De minsta brändes ner till aska, de större såldes till förädling. Staten, som brände buskarna betalade dessa, likaså virkeshandlaren för de stora träden. För markägarens del blev det en restskatt å tusen kronor. För att gälda denna såldes en del äldre furor öster om landsvägen invid bredhultsgränsen. När vi huggit de överåriga furorna har vi endast skaffat medel till halva skattesumman.

Förutom skogsskiftet, där som vi nu avverkat, har Frälsegården ytterligare ett skifte upp mot Aneboda marker. Jag har

inga stora förhoppningar om någon avverkning där som gör reda penningar. För ett tyrtiotial år sedan gjordes ett större uttag och för femton år sedan, under stora ofreden, offrades ett stort antal träd å bränslekommissionens altare. Ja: "Nåstan rubb och stubb".

Vid middagstid rullar min kamrat och jag i väg upp mot Slätthult. Då vi är ute på jakt efter träd kan vi ej undgå se hur andra skogsägare skördar. En och annan timmervälta ligger upplagd, vinkelrätt mot vägbanan. Denna har under senare år nästan blivit helig mark för skogsägaren. Inga stockändar eller laståk får finnas inom de för väg utlämnade områdena, ingenting får hindra eller störa fartens män. Vid Grönelid tar vi vägen upp mot Lillanäs. Snö har sedan länge legat i markerna, någon direkt avtagsväg syns ej till, endast hartramp här och var i fällorna. Från Lillanäs hörs grovt skall och utanför dess grind är uppsatt en skylt med "Varning för hunden". Denna visar också tänderna när vi nalkas husknuten. Slutligen kommer dess herre och vi få, på vår förfrågan, besked om riktningen mot "Skarpas och Utskiften".

Några bösshäll från gamla landsvägen kommer vi till "Rättarns", ett ödetorp utan bebyggelse, därefter ytterligare ett, "Tildas på Skogen". Vi är nu vid målet. — Utskiften. Först gör vi en titt vid Skarpas tomt. Några gamla aplar och raserad murstock stå som stumma vittnen från en tid då brosten och tilja nöts av det bortförda husets sista innevägnare, änkan Skarp, vilken flyttade till Tjureda ålderdomshem och där slutat sina dagar.

Vid vår rundtur genom hagen märker vi att skogen växt betydligt sen sista huggningen, marken är sidländ och mossbevuxt, därför har en del träd fällt ner av vinden och ligga kvar i olika förmultningsstadier, ävenledes har en kalavverkning i väster under senaste år medverkat därtill. Tystnaden, snårskogen och de stormfällda träden ställer besökaren i en tankeställning om vildmark — men endast för några ögonblick. En motorsågs knatter, yxhugg och slutligen buller från rullande tåg i väster påminna strax om dagens id. Någon avverkning nu, som ger mynt till skattemasen går ej att göra, däremot erfordras en bortgallring av Utskiftens träd för att kvarvarande i sinom tid skall kunna bli skatteunderlag för kommande släkten.

Vi strövar omkring på marker, som för något över en mansålder sedan var bebodda. Dess sista utpost får ett besök, Hilma på skogen. En gammal stuga med flagrad färg står kvar i den stora tystnaden, endast störd av skogens sus. Någon rök syns ej från stugans skorsten, gardiner i fönster och färsk sågspån utanför vedboddören vittnar dock om ett troget väktarskap över kullarna varifrån Torparstadens föregående innevägnare beträtt resan till det stora okända. Evigheten.

Prydnadshäcken vid Tildas tomt är ett tyst vittnesbörd om hem och härd. Besökaren står stum och häpen då han skådar över hennes täppa och stannar i begrundan vad denna kunnat ge till livets nödort. Det gällde för stugans folk att leva och ej sörja för morgondagen, då dagens bekymmer var över nog. Tegarna, strax ovanför, som Rättaren brukade, var säkerligen vid den tiden ett ofullständigt jordbruk. Har möjligen våra dagars sammanslagsivrare läst sig till blindo i någon allmogebeskrivning och förbisett vådan över en utplåning av de sekelgamla rågångarna de större gårdarna emellan? Skogsstugornas folk blev stätt i förskringring, några föllo, flertalet byggde vidare vid fabrik eller stadspört och blev aktade män både inom och utom landet.

Turen till Utskiften har gett lön i dubbel mätto; dels en erfarenhet om skogsbeståndet och dels: en tankeställare om förnöjsamhet över förmånen att ej behövt leva sitt liv under en tidsålder då dussinet stugor fanns bebodda i Torparstaden. Hundskallet hörs på återvägen och vår såg rasslar åter väster om Kungsvägen.

Erik Karlsson.

En bystämma för några år sedan med Sandviks rotebönder, hållen hos hemmansägare Arthur Sjöberg, Skrivaregård, vilken sitter längst framme till höger med ordförandeklubban i handen.

Husförhör, bystämmor och åldermansgillen

Sedan gammalt lever många gamla traditioner, seder och bruk kvar i bygden. Även med husförhörens tid i hemmen är det inte helt slut utan förekommer ännu på en och annan gård med ett mer eller mindre bastant "läsmötagille".

Bystämmorna eller åldermansgillena lever mera allmänt kvar inom respektive rotar och byalag. På dessa behandlar man byns eller rotens gemensamma angelägenheter. Dessa är icke så många nu för tiden som för längre tillbaka, då så gott som allting av gemensamt intresse skulle behandlas på bystämman. Dock förekommer det ännu i dag åtskilligt att behandla på en åldermansstämma. Det finns bl. a. gemensamma utfarts- och brukningsvägar som måste underhållas med grusning och vägtrummor och röjning utmed kanterna av träd och buskar. Mötesplatser för bilarna på sådana mindre vägar måste anläggas. Därest det finnes någon skogsallmänning måste man gallra och avverka skog gemensamt. Detsamma gäller om slätterallmänningar o. dyl. Så måste man överlägga om stängselfrågor, jaktvård och fiskevatten m.m. Det gäller kanske att

hålla auktion på en gemensam grässlåtter eller en skogspost som skall säljas, ordna med kördagsverken och tröskhjälps åt någon behövande. På platser där man börjat ordna med maskinstationer för jordbruksdriften har bystämman att besluta om inköp av maskiner och planläggning av arbetet under vår och skördetid, bygga maskinhallar eller redskapsbodar och underhålla såväl dessa som maskinerna. Det är all slags interna och gemensamma intressen som dryftas bland rotens bönder på en åldermansstämma. I detta sammanhang kan omnämnas, att i Eke by i Dädesjö socken, Småland inspelade Radiotjänst år 1944 i november månad en bystämma därstädes för att få en sådan bevarad åt eftervärlden.

Den som har att ombesörja bystämman beslut är den för ett år i sänder valde åldermannen. Det åligger honom att kalla till bystämma och detta icke enbart till årsmöte utan även till extra stämmor, om han anser något ärende skulle fordra detta. För längre tillbaka skedde kallelsen på ett så originellt sätt, att man skickade omkring en budkavel bland rotebönderna.

Denna var vanligen mycket gammal och bestod av en liten flat eller rund kubb eller käpp av trä försedd med bomärken och initialer för bymän och släktätter. Ävenså var den försedd med ett litet snöre och oftast litet bränd eller svedd i kanten, vilket skulle betyda att det var brätt om med att sända kring den liksom att elden varit lös. Den fick alltså icke stanna kvar på någon gård där den lämnats, utan den nye mottagaren skulle ofördröjligen bege sig iväg till grannen med budkaveln. Under mycket gamla tider heter det att äldermannen gick ut och slog på bytrumman, då äldermansstämman skulle hållas. Detta lär förekomma ännu i bl. a. Dalarna. Från Småland heter det i en tidningsnotis, att då 75-årige äldermannen Per Johansson i Virserum skulle kalla till äldermansstämma en dag i mars månad 1961, tog han fram en 200 år gammal trumma och sammankallade med denna medlemmarna i Änshults byalag till äldermansstämma. Numer sker kallelsen i vår tid icke så originellt utan väl mestadels telefonledes. Ävenså hade man förr i tiden ett byhorn att tuta i, då byalaget skulle samlas. Sådana gamla originalredskap, som kanske i många år legat i en skräpvrå på någon vindschammare eller skulle, söker man samla och tillvarata bland rotens eller byalagets tillhörigheter. Ofta händer det då, där man har ett sådant gammalt instrument, att någon medlem söker traktera detta för att därmed göra en äldermansstämma mera originell och omväxlande.

Ifråga om förvaring av byalagets gemensamma handlingar, kartor och protokoll, kassa och övriga eventuella inventarier, så har den för året valde äldermannen hand om detta. Han skall också vid sin avgång efter ett års tid ordna med en avskedsfest i form av ett mer eller mindre bastant kalas för samtliga rotebönder inom byalaget.

För mycket långt tillbaka i tiden hade äldermannen en stor befogenhet. Han skulle vara liksom en hövding för bygden. Vara anförare under socken- och gränsfejder och medla mellan tvistande grannar. Han skulle även ingripa i äkten-

skapliga tvister och om bystämman beslutade om bötesbelopp för medlemmar som överträdde byordningen skulle äldermannen indriva dessa böter. Under mångskiftets dagar, då ägoloetterna i en by lågo spridda åt alla håll, skulle äldermannen bringa reda och sammanhållning i arbetet. Han var liksom en suverän härskare över sina rotebönder.

Om äldermannen hade stor befogenhet, så hade också den gamla bystämman mycket mer att besluta om än nu för tiden. Man hade gemensamma gräsbeten och slåtterängar, kanske en liten såg eller ett kvarnverk vid ett vattenfall och som måste underhållas. Man måste ordna med vargskall och hålla ett visst antal vargnät och vargspjut etc. Tänk vidare vad den oständiga linberedningsproceduren fordrade mycket av arbete och omtanke. Man måste hålla gemensam torkbasta för byns linnämngder och ordna så, att den ene bybon icke kom i vägen för den andra vid torkning av linet. Man måste bestämma om tid och plats för brytning och skäkting av linet etc. Utöver detta hade stämman att ordna med en mångfald s. k. arbetsgillen och detta icke minst för kvinnornas del. Det var slåtter- och räfsgegillen, yst- och bykgille, kard- och spinningsgille för att inte tala om förlovnings- och kristningsgille o. s. v. För den skull hände det förr i tiden, att en äldermansstämma kunde pågå i två dagar. Första dagen hade rotens manfolk sina överläggningar och dagen därpå samlades kvinnorna för att besluta om sina angelägenheter. På en sådan kvinnofolksstämma kom åtskilligt på tal om bygdens folk och stackars den som icke hade rent samvete. Säkert är att en sådan fick ordentligt påskrivet. Den av männen valde äldermannen skulle även fungera för kvinnornas del. När sedan denne byfogde lämnade sitt fögderi efter ett års tid hade han att ställa till med en stor avskedsfest och även inbjuda rotens kvinnor till denna fest. Kvinnorna hade då, som bidrag till festen, laga förning med sig.

J. J.

SPARA KRÖNIKAN!

Från ett svunnet tidsskede. De gamla vid stockvedsbrasan i sin lilla stuga.
Soldaten Sven Johan Ny och hans hustru Karolina, Bergs socken.

De gamla vid stockvedsbrasan

Ett svunnet tidsskede.

Den öppna härden med stockvedsbrasan och de gamla framför denna har en säregen idyll och fridsstämning över sig. Det är ålderdomens lugn och ro som präglar de gamlas anletsdrag. Livets aftonsol dalar alltmer och tider av slit, släp och arbetsjakt under gångna ungdoms- och levnadsår passerar revy för de gamla.

Det är soldaten Sven Jonas Ny och hans hustru Karolina. Soldaten Ny bodde på Näset i Tolgs socken som soldat för Holkanstorps rote i samma socken och tjänstgjorde som sådan vid Kronobergs regemente i 30 år. Efter slutad tjänstgöring flyttade han tillsammans med sin hustru till torpstället Västerlund under Thorshult i Bergs socken. Han dog på Växjö lasarett år 1930 vid 83 års ålder och hans hustru, som efteråt flyttade till barn bosatta i Malmö, dog året därpå.

Soldaten Ny var som de flesta soldater och knektar en spänstig, rakryggad och duktig person. Då han tjänstgjorde vid regementet och skulle hem på permission, så gick han om sommaren till fots på den tiden över Örs socken samt över byarna Holma och Thorshult. När han sedan kom mot Bergsjön tog han av sig kläderna, band fast dem på ryggen och simmade över sjön till Näset. En gång drog han på

en kärra från Näset i Tolg en slaktad gris för att sälja på torget i Växjö. Han fick inget antagbart bud på fläsket och drog därför åter hem detta. En gång, av vad orsak vet ingen, gick han med järnskodda träskor fram och åter till Stockholm. Flera sådana bravader skulle kunna omnämnas, men detta får vara nog som illustration till hans kraft och spänstighet.

När han slutat sin tjänstgöring vid regementet och med sin hustru flyttat till Västerlund i Bergs socken, fortsatte han sin arbetsdag i oförtrutet tempo, så länge krafterna stodo honom bi med att hugga ved och timmer i skogen och göra dagsverken åt bönderna, dika och odla och framför allt fiska i den närbelägna Bergsjön. Han band också mångtaliga fisknät, till vilka hans hustru spann garnet. Om dessa nät sades det, att de voro "outslitliga" och att det gick att fånga massor av fisk i Nys nät. Nu var det nog ett litet knep med dessa Nys fisknät, ty de voro i allmänhet svarta, hette det. Fisken går nämligen bäst till i svarta nät. Detta konstaterades bl. a. av Södra Sveriges fiskeriförening, som år 1957 prövade i sjön Stråken vid Aneboda försöksutläggningar med olikfärgade nät ett 60-tal gånger och därvid konstaterade, att de bruna och svarta näten gav de rikligaste fångsterna.

En småbrukares livsgärning

Det är en vanlig uppfattning, att jordbruket inom Bergs socken gjort stora framsteg under 1900-talet, och detta är delvis sant, men vi känner inte till den exakta mängden livsmedel som producerades inom socknen för t. ex. 60 år sedan. Då var folkmängden mycket större och ytterst litet livsmedel "importerades", medan nu åtskilligt införes utifrån.

Redan vid sekelskiftet fanns det emellertid enstaka småbrukare som hade en mycket hög produktion med bra skördar; de var, kan man säga, en kulmination av de stora, revolutionerande framsteg som gjorts under 1800-talets senare del. Mot de framsteg som då gjordes, med hjälp av ångkraften, järnvägarna och de stora nyodlingarna, ter sig inte 1900-talets tekniska revolution så särskilt märklig!

Denna äldre tids småbrukare hade helt andra, personliga, krafter till sitt förfogande, och det var nödvändigt emedan de inte kunde driva fram höga skördar med hjälp av "importerade" konstgödselmedel. Kunskapen om att en jordbrukare måste ha ett visst medfött handlag med sin jord för att lyckas bra, är gammal och den gäller än idag, därför kan det aldrig bli någon verklig likställighet jordbrukarna emellan, ty där en lyckas med en gröda, misslyckas den andre; där en har otur med sina djur har en annan tur.

Vi skola nu rikta uppmärksamheten på en småbrukare av en typ som är okänd i nutiden. År 1889 kom till Slätthults gård såsom rättare Peter Johan Andersson från Hygналöv i Uråsa socken. Han gifte sig samma år. Efter att under tre år arbetat vid Slätthults gård och inhämtat kunskaper där, arrenderade han Wråens Husatorp 1892. Detta arrende ledde till en märklig utveckling av jordbruket på husatorpet. De små åkerstyckena var oerhört stenbundna, liksom de i sitt igenväxta skick

är idag, men det bekymrade inte Andersson! Han körde med kor och de kom emellan stenarna och de var för övrigt bra att sitta och vila på; dessutom var det nog så att stenen skyddade för nattfrost — de värmdes upp under dagen och fungerade sedan som värmeelement.

Johan Andersson drev upp jordbruket så att skördarna var bland de allra bästa i bygden, efter vad som berättats mig. Han körde upp dyjord från en närbelägen mad och han slädde bräken i skogen och använde dem som strömedel. Svinen utfodrades tidvis med ett slags mossa som behandlades med kokhett vatten. Ingen hade så friska och vackra svin som Andersson, och korna lämnade bra med mjölk trots att de även fick tjänstgöra som dragare. Att dessa höga skördar och detta produktionsfattiga lilla jordbruks framtid var beroende av personliga egenskaper som inte kunde överföras vare sig till egna barn eller andra brukare skulle det snart visa sig.

Efter 16 år som arrendator avled nämligen Peter Johan Andersson den 11/1 1908 blott 44 år gammal. Detta ledde så småningom — i början på tjugotalet — till att familjen flyttade från Husatorpet. Mitt sista minne av stugan bebodd, är från fyra- eller femårsåldern. Jag minns att jag stod utanför och tittade in genom fönstret, i vilket pelargonerna blommade. Ibland blommorna satt en katt i solskenet, vilken en vacker 16 års flicka, leende strök över ryggen...

Kort därefter flyttade människorna bort från torpet och därmed var dess tid som en "levande gård" ute. Men liksom ljuset länge dröjer kvar i nordväst efter solens nedgång, under våra vackra nordiska sommarkvällar, så dröjde det länge innan det synliga resultatet av en småbrukares arbete — som älskade sin jord och sina djur

Efter det soldaten Ny gått bort år 1930, flyttades samma år hans ladugård på Västerlund till Kronobergs regemente i Växjö och där den nu står i regementets museipark. Stugan i Västerlund flyttades år 1932 till Sjöudden i Berg.

På ödetomten Västerlund har barnbarn från Malmö en gång för längesen planterat som minnesvård en björk framför ingången till stugan.

J. J.

— helt försvann från torpet. Först brukades jorden som förut några år, sedan släddes bra höskördar i många år, därefter blev åkrarna utlagda till betesmark och nu håller skogen på att taga tillbaka sina förlorade domäner.

Från ungdomsåren har jag många minnen från torpet. Där fanns två körsbärsträd, av vilka det ena hade ovanligt goda bär. Fram till de kalla vintrarna under krigsåren i början av 40-talet lämnade de goda skördar, men då tog den stränga kölden trädens sista livskraft.

Under många år var torpet en vida berömd sevärdhet då häggen blommade. Det var en upplevelse att vandra bland de många häggbuskarna som växte i stenrösen och på åkerrenarna, ljumma värväl-lar då blommornas rika och slösande överflöd spred sin berusande doft över nejden. Men även dessa vilda buskar försvann till slut; det såg ut som om de inte ville stanna kvar längre när alla de andra livsförjande krafterna gått bort: husbon-

den, husmodern, barnen, boskapsdjuren, det stora vådrädet — som stormen tog en höstdag — och de små dagmaskarna; bondens fördolda och oavlönade medhjälpare!

Så finner vi då till slut, att den verkliga orsaken till rikedom och välstånd i världen, inte enbart beror på yttre omständigheter; vi finner att de minst lika mycket har sin grund i medfödda inre egenskaper, hos de människor som brukar jorden. Var finna några människor idag som vill övertaga detta torp och återställa den forna bördigheten, och vad skulle det kosta? Här hjälper dock ej penningar, utan här måste till kunskap och intresse som vår tids standardjaktade människor inte äger eller har glömt bort.

Männe något av de gamles kraft och kunnsighet skall återvända så att Bergs sockens kvarvarande småbruk kan överleva även det nya decenniet?

N. R.

Hembygdsföreningens verksamhet 1960

Hembygdsföreningen har under året hållit 7 stycken protokollförda sammanträden. Medlemsantalet är 231 och därutöver 17 ständiga; och de hembygds-vårdande arbeten, som utförts under året har varit baserade på olika mötesbeslut enligt protokollen. Som vanligt ordnade hembygdsföreningen med valborgsmässan på traditionellt sätt med risbål, som avbrändes på idrottsplatsen och där kyrkoherden Eric Asplund värtalade och kyrkokören medverkade med en del vårsånger. Festprogrammet fortsatte sedan som vanligt i bygdegården, där bl. a. fotograf A. Linvik, Lammhult visade en hel del vackra ljusbilder med motiv främst från hemtrakten.

Den sedvanliga friluftsfesten hölls på hembygdsgården den 12 juni under medverkan av Lammhults musikkår. Fabrikör A. E. Bolling, Gränna, höll hembygdsföredrag och sångerskan fru Ruth Mohlin, Växjö, medverkade med sång. Kyrkoherden Eric Asplund avslutade festen med ett kort tal.

Kyrkkaffedag efter gudstjänsten avhölls den 28 augusti.

Den 11 maj gjorde några av styrelsens ledamöter en bilutfärd till vissa delar av Asa socken under ciceronskap av Anders Lund, Lädja, för att undersöka möjligheterna för anskaffning av lämplig ladugård till hembygdsföreningen. Man besåg åtskilliga sådana över stora delar av socknen men inga ansågs lämpliga beroende på, att en del ansågs för stora och en del, som stått öde en längre tid, ansågs allt för mycket förfallna och därför svåra att flytta och återuppföra i befintligt skick.

Tidigare har styrelsen haft på förslag att inköpa Gunnar Gyllenstens ladugård i Ugglehult, tillhörande fru Svea Östman, Ugglehult. Förhandlingar härom har förts vid olika tillfällen. Senast den 16 november var några av styrelsens ledamöter ute för att noggrant besiktiga denna ladugård och fann då, att ladugården skulle vara mycket lämplig för hembygdsgården både ifråga om storlek och byggnadsstil och ålder, omkring 150 år gammal. Man beslutade då samtidigt att sammanträffa med fru Östman för överläggning om inköp av ladugården och vid detta sammanträffande inköptes ladugården till ett pris av 100 kronor. Köpet skulle dock underställas årsmötets beslut.

Körjubileum

Bergs kyrkokör firade under år 1960 70-årsjubileum med en musikgudstjänst i kyrkan den 4:e söndagen i Advent. Särskilt inbjudna till högtiden var några av dem, som sjöng i kören under dess allra första tid. För att glädja dessa pionjärer och minna om den tiden hade kören på dagens program tagit med tre av de hymner, som då sjöngs av dem, nämligen "Lov, pris och ära" av C. H. Rinck, "O, Du min tröst" av J. W. Frank samt Voglers "Hosianna", som var körens debuthymn. Programmets andra avdelning upptog körkompositioner för jultiden av Nyvall, Prätorius, Wikander och Runbäck. Församlingens kyrkoherde, Erik Asplund, talade från predikstolen om sångens stora betydelse i gudstjänsten samt utförde altartjänst. Som avslutning utfördes A. Bobergs Adventskantat med herr Kurt Andersson som solist och kantor Bertil Sjöberg vid orgeln. Kören leddes av kantor Einar Arvidson.

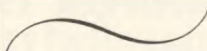
Fyra körmedlemmar, som i 20 år eller mer varit medlemmar i kyrkokörer, erhö

Sveriges Kyrkosångsförbunds förtjänsttecken "Musica sacra". De medaljerade var lantbr. Henning Persson, Ernatorp, handl. Erik Johansson, Berg, fru Majken Johansson, Ernatorp, samt fru Inga-Brita Pehrsson, Sörskog.

Efter högtidligheten i kyrkan samlades man till samkväm i Sockenstugan. Dirigenten föredrog en historik, och kantor Sjöberg erinrade om den tid, 1940—41, då han var körens ledare. Även äldre, f.d. körsångare berättade sångarminnen. Bland dessa berättare märktes särskilt 86-åriga fru Emma Persson, Sörskog, som sjöng i kören vid dess första framträdande för 70 år sedan. I ett tal tackade kyrkoherde Asplund sångare och körledare för den glädje och lyftning de genom sången berett och alltjämt bereder den gudstjänstfirande församlingen.

Den som är intresserad av körens historia, hänvisas till en historik i Bergs Krönika för år 1954.

Einar Arvidson.

På hembygdsgården har under året utförts bl. a. en del målningsarbeten och detta främst i ett rum, och styrelsen har den 6 augusti varit på hembygdsgården och iordningställt efter dessa målningsarbeten och därutöver utfört en del schaktningsarbeten inom hembygdsparken den 1 november. Fru F. Gate, Rösås, har skänkt en vägvisare till hembygdsgården.

Socknens lottaförening med gäster från Alvesta har hållit sammanträde i hembygdsgården den 25 april.

Hembygdskrönikan har utgivits som vanligt under åren och försäljningen har gått i normal omfattning.

Kulturföremålen har utökats under årets lopp med en hel del intressanta och originella saker. Bruksredskap av äldre typ för jordbruk och gårdsinventarier i övrigt torde inkomma efter hand som en ladugård blir uppförd, så att inventarier av större och mera skrymmande beskaffenhet kunna rymmas.

Hembygdsstyrelsen har i övrigt på bästa sätt sökt tillvarata de hembygdsvårdande intressena inom den egna bygden.

Styrelsen.

Rödakorskretsen

hade under år 1960 sitt 22:a verksamhetsår med 247 medlemmar. Kretsen hade sitt årsmöte den 13 mars. Då anslogs 500 kr till Överstyrelsens Beredskaps- och katastroffond, 200 kr till Rödakorshemmet i Öjaby och 50 kr till Lugnets konvalescentförening. På årsmötet överlämnades en gåva på 500 kr, som framlidne hemmansägaren Gustaf Johansson från L:a Rösås hade testamenterat till kretsen. På årsmötet förekom även sång av skolbarn, och en film om konstgjord andning enl. munmot-munmetoden visades.

Under sommaren kunde kretsstyrelsen i likhet med tidigare år sända tre stycken husmödrar till Röda korsets semesterhem i Öjaby för erhållande av välbehövlig vila och rekreation. De som erhållit sådan semester har visat stor tacksamhet.

Den av Överstyrelsen anbefallda insamlingen under den s.k. rödakorsveckan skedde vid en fest i Bydegården den 28 september. Vid festen medverkade kantor

Folke Öberg, Ingelstad, med föredrag till ljusbilder. En grupp skolbarn underhöll med sång, och violinisten Ture Stein, Växjö, utförde vacker violinmusik. Vidare förekom auktion å skänkta varor under ledning av skogsförman Oscar Palm. Festen gav en nettobehållning av 928 kr.

Den 15 oktober sände kretsstyrelsen ut ett upprop ang. insamling av kläder till de arabiska flyktingar, som allttjämt lever i arabstaterna runt Israel. Som resultat av denna vädjan till bergborna kunde kretsstyrelsen några dagar senare avsända 17 stora kartonger präktiga klädesplagg, somliga helt nya eller obetydligt begagnade.

I samband med andrakammarvalet den 18 september upptog Rödakorskretsen tillsammans med Bergs scoutkår en kollekt, avsedd för handikappad svensk ungdom. Valkollekten sammanräknades till 288 kr, som delades lika mellan de båda organisationerna.

Einar Arvidson.

Väderleken 1960

Januari. Första veckan på nya året var marken snöfri, 3–5 gr varmt, mest dimmigt och disigt men någon dag regnig. Från den 7 blev det kallare ända till den 23 med nordl. vindar, ibland stormigt, den 14 och 18 snöstorm. Från den 25 till 28 blidväder men därefter åter kallare t. o. m. 15 gr. till månadens slut.

Februari. Hela denna månad var det verkligt vinterväder med mellan 5 och 16 minusgr. och några snö dagar, i slutet av månaden någon dagsmeja. Den 28, som var fastlagssöndagen, kom på kvällen underkylt regn, som bildade isbeläggning med synnerligen halt väglag, vilket åstadkom betydande trafiksvårigheter.

Mars. Blev ganska normal för sin tid med delvis några minus- och delvis några plusgrader. Snön "torkar" bort men kvarligger delvis hela mars.

April. Första hälften var i huvudsak lugnt, klart och omkr. +–0. I skogen

kvarligger snö och is fläckvis den 9. Den 13 börjar isen gå upp på sjöarna. Påskdagen, den 17, blev det soligt, vackert och 12 gr varmt men någon is kvarligger i skogen. Till den 24 var det vackert och omkr. +10 gr. Den 25 var det verkligt aprilväder med på samma dag soligt, mullet, plusgrader, minusgrader, snö, regn, hagel och åska. De återstående april dagarna lite omväxl. med några snöbyar och regnskurar.

Maj. Första veckan var mullet, disigt och något regnigt. Från den 8 till den 17 vackert och varmt. Natten till den 19 regn hela natten men sedan åter vackert till den 24 och 25, då det regnade men åter vackert till månadens slut. Maj var ganska idealisk för vårarbetet.

Juni. Till den 5 vackert och 20–24 gr. varmt. Den 5, som var pingstdagen, +20 och om kvällen mulnande. Annandagen +23, åska i väster och något regn. Mellan

den 6 och 14 något ostadigt med åska, mest på avstånd, ganska varmt. Från den 14 och till midsommar vackert och varmt. Midsommardagen kom ett kraftigt åskväder med regn i norr och därmed började en regnig svalare väderlekstyp, som varade hela sommaren och hösten.

Juli. Hela juli blev mest bara regn, endast några dagar då och då var det uppehållsväder, men kyligt för årstiden. 7-sovaredagen blev dock regnfri. De senaste 5 dagarna blevo också vackra. Höbärgningen var ganska besvärlig, men senaste dagarna vackert.

Augusti. De två första dagarna vackra. Den 5 åska och kraftigt regn. Regnet fortsatte mest varje dag till den 10 då det blev mera uppehållsväder, men något ostadigt. Från den 18 till månadens slut ganska vackert.

September. Första dagen vacker. Den 2 åska och rikligt regn och hagel med senare några regnskurar. Från den 6 till månadens slut var det ganska disigt och lugnt och ej särskilt gott bärgningsväder.

Oktober. Första veckan var tillnärmelsevis vacker och skörden inbärgades slutligt men därefter fortsatte regnigt, disigt

och fuktigt väder så gott som hela månaden. Från den 27 till månadens slut blev dock mera uppljarnande och med nattfrost.

November. Första dagen var ganska molnfri och lite kylig men därefter kom en period med typiskt novemberdis ända till den 27, endast avbrutet av rikligt regn den 13—14. Den 27 kom första snön och likaså den 28—29 något snöfall och några minusgrader. Den 30, som var Andersdagen, var marken snötäckt, mulet och rikligt rimfrost, på f. m. —2 men mot kvällen +—0 grader.

December. Första veckan omkr. 5—7 plusgrader och delvis ganska regnig. Den 8 storm och snöyra med drivor och 3—5 gr kallt. Kallt väder med mellan 5 och 10 gr fortsatte till den 15, då det blev mildare med några plusgr. Den 19 snöslask och så några dagar med mulet blidväder. Den 22—23 åter snöslask. Julafton var det 2 gr varmt, marken snöbetäckt, tjock dimma med endast omkr. 50 meters sikt på flera platser, mot kvällen något regnigt. Juldagen var det 2 gr varmt och mulet, snö fläckvis, senare på dagen några mindre snöbyar. Denna väderlekstyp med varmt för årstiden fortsatte året ut.

Bergs Skytteförening 60 år

Under 1960 har Bergs Skytteförening bedrivit sina övnings- och tävlingsskjutningar enligt sedvanliga former.

Föreningen hade vid årets slut 49 aktiva medlemmar och 5 hedersledamöter. Vid övnings- och tävlingsskjutningar har under året lossats 5.400 skarpa skott. Av föreningens medlemmar äro 17 hemvärnsmän, och av dessa har 13 med automatvapen avlossat 950 skott.

Hedersledamoten P. J. Hallström, som under året avlidit, hyllades vid årsmötet med en tyst minut.

Gunnar Gustafsson har 1960 uppfyllt fordringarna för kompetens till årtalsmärke. Föreningen anordnade i dec. kretsfallskjutning med samling i paviljongen, var-

ifrån skyttarna med buss transporterades till skjutplatsen i Lädja.

Med anledning av Bergs Skytteförenings 60-åriga tillvaro inbjöds Växjökreetsens och Lammhults Skytteförenings samtliga medlemmar till jubileumsskjutningar i Berg sönd. den 17 juli. Vi hade glädjen se en mycket stor tillslutning, med deltagare från samtliga 11 inbjudna föreningar, hursamma vår inbjudan. Särskild glädje beredde oss besöket av Kronobergs Skytteförbunds sekreterare, vår så att säga egen Hjalmar Fransson, som under oväntat stort deltagande av bygdens folk, höll högtidstalet och förrättade prisutdelningen, medan den svenska flaggan vajade för sommarvinden, och Bergs Skytteförenings egen fana stod på parad med mjuka vågrörelser i det tjocka sidenet.

Bergs IOGT Scoutkår

År 1960 har varit scoutkårens 13:de verksamhetsår. Medlemsantalet i kåren var vid årets slut 28.

Kårens årsmöte hölls i ordenshuset under god tillslutning. Följande val förrättades: Kårchef Bengt Ivar Peterson, vice kårchef Inge Petersson, sekr. Kjell Palm, kassör Thorsten Phersson, kårinstruktör Åke Stern, avdelningschef Carl Gunnar Peterson och v. avdelningschef Thorsten Phersson.

Vid Sankt Georgsdagen som högtidlig hölls med aftongudstjänst i Bergs kyrka medverkade bl.a. komminister Ahlberg, Lekaryd och lantbrukare Kurt Johansson, Torsjö. Vid samkvämet i kommunalrummet visade kontorist Nils Lindström, Alvesta sin bildrapsodi "Jesu liv i konstens mästerverk".

Den sedvanliga midsommarfesten vid scoutstugan samlade ca 300 besökare. Anförande hölls av Stiftsadjunkt Sundberg, Växjö. Vidare medverkade Vilmer Ohlberg, Växjö och Lammhults musikkår.

Fem pojkar och tre ledare bevistade distriktslägret på Höö, Diö. En patrull deltog i det med Moheda-kåren gemensamma kårägret, som var förlagt till Moheda scoutstuga på Bökabacken. Distrikts-hajken, i år kallad "Minnenas hajk", var förlagd till Berg och här deltog ett hundratal scouter från hela distriktet.

Thorsten Phersson och Åke Enarsson har under året genomgått Blåboveckan på IOGT-scouternas ledarutbildningscentral Kungshol utanför Rättvik. Fyra patrull-medlemmar har deltagit i en av distriktet anordnad senior- och patrulledarkurs i Diö.

Kåren var också representerad vid distriktets årsmöte i Lagan och vid distrikts-halvårsmötet i Moheda. Fyra ledare besökte Förbundsmötet i Stockholm.

I samarbete med Röda Korset gjordes en insamling vid årets val till förmån för de blinda.

Åke Stern.

Förberedelse till jul och julfirandet

under 1870- och 1880-talen, började redan på landsbygden i augusti då något ungnöt eller ko utsågs till slakt, och därför omhulldades på bästa sätt genom gödning för att gott kött skulle erhållas. Det kött, som ej förbrukades över julhelgen, torkades och gömdes till våren och sommaren. På hösten hade fruntimren s.k. byteyste för att få en julost. Dagarna före jul var det bråttom för att få allt i ordning både ute och inne. Manfolken hade sitt bestyr med att skaffa ved, som skulle räcka hela helgen, samt göra allt i ordning hos kreaturen. Julaftons morgon var det att stiga upp senast kl. 5 och fodra kreaturen, samt när det blivit dag skaffa in ved, som skulle räcka minst de 3 första dagarna. Inne hade fruntimren bråttom med att hänga julbonader i hela taket, samt sätta på grytan för juldoppet. Fågelkärven skulle sättas upp, och allt skulle vara i ordning innan helgmålsringningen kl. 12. Sedan blev det att byta kläder och sedan doppa i grytan. På kvällen, då kreaturen fått sitt nattfoder, skulle i boningsrummet utbredas slag-

tröskad råghalm, för barnen att leka på, därav dikten "På halmen leka de kära små, Och modersögon se glatt därpå. Dit skådar också Guds änglar."

Sedan julbönen lästs och julsalmen sjungits, var det tid att gå till sångs, ty skulle man till ottesången, som vanligen började kl. 5 på morgonen, var det skönt efter dagens slit att gå till vila. Innan folk kom från kyrkan skulle halmen på golvet vara borttagen och golvet vara bestrött med färskhackat granris. Halmen som legat på golvet skulle hopsamlas och buntas och gömmas till kreaturen, ty det ansågs skulle skydda kreaturen för sjukdom och olycka under sommaren.

Annandagen var det vanligen "Staffans-ritt" då ett par ynglingar red i bygden fram till förstugedörren och sjöng en visa som kallas Staffanssång varvid inneboende måste traktera sångarna med något av juldrickat om det fanns något kvar.

M. P.

Kulturbild från gångna tider

Ottetröskningen.

Slagornas dunk var bygdens melodi.

Under äldre tider var tröskningen av årets gröda en för lantmännen både tidsödande och besvärlig procedur. Det fanns inga tröskverk, som drog av oxar eller hästar, mycket mindre helrensande tröskverk och elektriska motorer eller skörde-tröskor, utan hela årsskörden måste tröskas med armkraft och slaga. Också ville man ha all tröskningen utförd till jul, varför arbetet ännu mer måste forceras.

Äldre personer kunna ännu i dag berätta om hur krävande tröskningen var och hur man alltid på fars och farfars tid tog nattens timmar i anspråk för detta arbete. Vanligtvis började man redan kl. 1 på natten. Många hade för sed att börja på tolvslaget: midnatt. Där man höll denna sed började alla bönderna i en by på en gång. Slagornas melodi blev med detta en formlig midnattskoncert. Torpare och småbönder dunkade entonigt på sina små ställen från byarnas utkanter. På bondgårdarna två- eller fyrtröskade man, medan man åttatröskade på de större godsens och herrgårdarna. Slagornas klappande ljud var morgon- eller nattreveljen, som vid stilla, klart väder gav klangfullt eko över bygderna.

Herrgårdarnas torpare och dagsverkare hade det svårast med ottetröskningen. Många torpställe låg över halvmilen avlägset, så att torparen måste bege sig hemifrån före midnatt för att hinna fram i tid. Den mat man hade med sig för dagen bestod vanligen av en bit morotpannkaka, litet blandbröd och mjölk eller mjölvälling i en kruka eller ett stop.

För en bonde, som lejde tröskkarlar var det vid ankomsten till att samlas i köket till gårdens boningshus. Där undfågnades var och en med ett mål mat, innan tröskningen började. Maten bestod vanligen av morotpannkaka med stekt eller kokt fläsk, hemgjord korv och även sill vankades samt smör och bröd och därutöver en blandning av mjölk och svagdricka.

När man tröskat till frammot 5-tiden på morgonen blev det frukostrast och sedan

var det slut med tröskningen för dagen för att fortsätta följande dag. Tröskfolket fick ta hem var och en till sitt, men torpare och dagsverkare, drängar och pigor skulle fortsätta med morgonsysslorna i ladugården. Man måste utfodra djuren, mjölka, rykta och ansa för att när detta skett bege sig ut i skogen för att hugga ved och timmer och utföra skogskörslor.

Till frukosten fick tröskkarlarna potatismos av kålrötter och potatis och vilket kallades för "gubbastönja". Till detta hade man stekt kött, smör, bröd och hem-bryggt svagdricka. Var det ett mera burget hem kunde tröskfolket till frukost även undfågnas med en kopp kaffe och en sup till att "skölja ned logdammet med", som det hette.

Som antagen regel gällde, att ett fyrmannalag tröskare skulle till frukostrasten ha tröskat 10 travar d.v.s. 240 nekar, ett åttamannalag dubbelt så mycket och ett tvåmannalag 5 travar.

När tröskkarlarna på natten tågade ut på logen följde även husets döttrar och pigor med. Många av dessa hanterade slagorna lika bra som karlarna. Kvinnornas egentliga uppgift var dock att kasta fram nekar ur ladan och flytta undan den tröskade hopbuntade halmen. Kvinnorna skulle också sköta belysningen, så att denna icke slocknade eller förorsakade någon eldsolycka.

Till belysning använde man längst tillbaka i tiden torkade stickor och delvis även kädved. Detta placerade man i en gryta, som hade sin plats i en öppning i logväggen. På somliga ställen hade man en s.k. ljusakista i form av ett litet skåp med en öppning framtill och i vilken brann en liten tranlampa tillverkad av tunn bleckplåt. Också kunde man begagna sig av hemgjorda talgljus och även fotogen, om sådan kommit i bruk. Någon starkare ljusstyrka blev det icke av dessa belysningsmedel, utan tröskfolket fick arbeta i halvmörker. Det gällde att akta sig väl, så man icke kom för nära varandras slagor och kunde få sig en knäpp.

I samband med ottetröskningen förekom många förtretligheter, som voro riktade mot husbonden. Så berättas bl. a. om en bonde, som med sin dräng alltid började slagottetröska vid midnatt. En gång lejde bonden flera tröskkarlar och bjöd hem dem till sig redan på söndagskvällen. Samtliga gingo till vila kl. 6 på kvällen. När bonden somnat och börjat snarka, vred tröskfolket fram klockan två timmar. Detta därför, att de skulle kunna börja före midnatt, medan det ännu var helg-dagsafton för att bonden, som var känd för sin snålhet, skulle bli utskrattad över socknen. När tröskkarlarna legat blott en liten stund började karlarna vrida sig i sängarna och väsnas för att få bonden väckt. När bonden blev vaken yttrade en av karlarna "de ä visst uppe i hinstuan". Bonden rök upp som en pil och direkt ut på logen med karlarna och började tröska. Det gick också efter beräkning. Bonden blev utskrattad över hela socknen för att han tröskat på söndagsnatten. Det gick heller icke för honom att leja några tröskkarlar mer. För tröskfolket höll det heller icke på att bli dager den morgonen, då klockan var framvriden 2 timmar.

En annan bonddräng, som begagnat samma knep och vridit fram klockan föreslog bonden, att han skulle gå in och se hur mycket klockan var efter det de hållit

på att tröska en lång stund. Klockan visade då långt fram på f.m. Bonden blev förskräckt, kallade in drängen och de började gemensamt läsa bibeln. När de hållit på en stund härmed började det äntligen dagas. Nu förebrådde drängen bonden för hans tidiga ottetröskning och hotade med, att det knappast skulle bli dager någon gång mer, om ottetröskningen skulle börja vid midnatt. Drängen behövde icke mer stiga upp och ottetröska. Man började i dagningen i stället.

En annan dräng fick av sin husbonde löfte om, att om han ensam tröskade av all grödan skulle han få så mycket av bondens jord till att så råg på, som de rågkorn han råkade få i munnen, när han tröskade. Det dröjde icke så många år förrän bonden måste lämna ifrån sig hela gården till drängen. De sädeskorn som såddes förmerades ganska fort årligen med varje skörd som drängen gjorde.

Många fler exempel skulle här kunna dragas fram om hur drängar och tröskfolk lurat sina husbönder för att så lindrigt som möjligt kunna komma från den besvärliga ottetröskningen, men det här anförda får vara nog som bevis för hur utledsen man var vid den krävande slagottetröskningen.

J. J.

En småbrukares bortgång

*Nu bräcklig hydda vila fått
i gravens lugna bo
och du ur tiden gått
till evig sabbatsro.*

*Din vandringsdag i livets tid
var lång och mödosam.
Du var i kamp och id
så trägen — arbetsam.*

*Förnöjsamheten var det drag
du bar så helt och visst
fastän din levnadsdag
var alltid hård och trist.*

*Du röjt i skogens vida famn
och odlat mången teg,
som minner om ditt namn
på åker, äng och hed,*

*ock tillfört med din gärning stor
din bygd en rikedom
som sommarn i sitt flor
skall ständigt vittna om,*

*ock alltid flitig i ditt kall
du aldrig sparat dig.
Din Gud dig löna skall
med himmelsk ro och frid.*

*Nu uppbrott skett från denna värld
och anden hastat bort.
Vår sista kärleksgärd
Ett tack för vad du gjort!*

J. J.

Födda under år 1960

Eva Barbro Carina f. 10/3, dotter till elektr. Karl Rune Lennart Josefsson, och h. h. Asta Valborg Ulla-Britt, f. Götesson, Bråt.

Anna Ester Maria, f. 28/3, dotter till hem.äg. Göte Magnusson och h. h. Anna Ester Maria, f. Karlsson, Geboda.

Anette Susanne, f. 20/4 dotter till sågv. arb. Bertil Johansson och h. h. Gun-Britt, f. Johansson, Torset.

Bo Evert Ragnvald, f. 10/6, son till hemmansäg. Rune Liljengren och h. h. Maj-Lisa, f. Palm, Sörskog.

Barbro Karin Marie, f. 27/10, dotter till arr. Erik Bertil Johansson och h. h. Viola, f. Karlsson, Ernatorp.

Björn Boris Stefan, f. 9/11, son till hemmansäg. Sören Lundqvist och h. h. Gunborg Märta Marianne, f. Johansson.

Vigda under år 1960

13/8 rörmontören Erik Ivar Olofsson, Björka, och Iris Anna-Britt Persson, Lädja.

Döda under år 1960

Död 17/1 f. hem.äg. Jonas Gustaf Petersson, Bredhult, född 13/7 1877.

Död 15/2 jordbr.arb. Arndt Gustaf Edvard Johansson, L. Rössås, född 3/10 1883.

Död 20/2 f. hem.äg. Frans Gustaf Johansson, Björka, född 3/4 1874.

Död 28/2 f. mjöln. Karl Magnus Johansson, Berg, född 26/4 1888.

Död 12/3 hem.äg. Per Johan Hallström, Sandvik, född 29/11 1862.

Död 22/7 f. hem.äg. John Uno Kristian Johansson, Rössås, född 29/10 1893.

Död 14/8 hem.äg. änkan Anna Johansson, f. Gadd, Lädja, född 1/2 1871.

Död 21/8 hem.äg. änkan Hulda Elisabet Magnusson, f. Ek, Planen, född 17/9 1876.

Död 20/9 hem.äg. änkan Hanna Elise Persson, f. Johansson, Sandvik, född 26/3 1888.

Död 3/12 f. vägarb. Einar Hjalmar Valdemar Lejon, Lädja, f. 1/10 1900.

Död 31/12 f. strykerskan Johanna Sofia Jonasson, Lädja, f. 7/2 1875.

Konfirmerade under år 1960

Icke mindre än 38 läsbara ha under året konfirmerats i Bergs kyrka, av vilka dock 4 voro kyrkoskrivna i annan församling. En flicka från Berg, stud. vid läroverk, har konfirmerats i Växjö. På grund av att sommarkonfirmation har gjorts till regel fr. o. m. detta år, har två årskullar kommit att konfirmeras under året, vilket förklarar det ovanligt stora antalet.

Den 7 maj konfirmerades Leif Karlsson, Mossen, Inger Palm, Annegärde, Helmer Olofsson, Björka, Håkan Arvidsson, Bergslund, Alf Petersson, Bredhult, Sig-Britt Johansson, Ann-Margret Johansson, Hjulatorp, Peter Johansson, Hjulatorp, Evert Ericsson, Holma, Gunnel Ohlsson, Holma, Tage Andersson, Hult, Ann-Malou Böljemark, Lädja, Lars Strand, Lädja, Lennart Johansson, Ramsås, Jörgen Johansson, Ramsås, Iréne Gustafsson, Rössås, Birgitta Pehrson, Sörskog, Eva Svensson, Ljungslätt.

Den 23 juli konfirmerades Björn Skogström, Bergs Herrgård, Christer Gustafsson, Prästgården, Gunnar Arvidsson, Bergslund, Bengt Johansson, Ernatorp, Eivor Ernfjäll, Ernatorp, Birgit Andersson, Ernatorp, Tommy Johansson, Bergslund, Sven Johansson, Hjulatorp, Karl Olof Gustafsson, Hjulatorp, Rolf Persson, Holma, Ann-Kristin Svahn, Lädja, Sara Johansson, Lädja, Rohnny Schön, Lädja, Eva Johansson, Ramsås, Ejvonn Gustafsson, Rössås, Gunnel Rydström, Vrån, samtliga från Bergs församling, samt Jan Wi-brån, Vitabråten, Åsa, Marianne Persson, Hinsekind, Tolg, Lars Berglund, Växjö, och Gertrud Lindblom, Växjö.

Inga Danielsson, Lövhult, konfirmerades i Växjö den 2 april.

Folkmängden i Berg

den 31 dec. 1960 utgjorde 702 personer, 361 män och 341 kvinnor, vilket innebär minskning med 26 personer, 18 män och 8 kvinnor.

Äldst i församlingen

Fru Mina Hörberg, Furuledet, född den 16 mars 1865.

Kollekter och gåvor under år 1960

I kyrkokollekter har under året erhållits 6.167 kronor, motsvarande kr. 8,80 per församlingsmedlem. Av detta belopp har Sv. Kyrkans Mission på sina båda kollekt dagar, Trettond. och 3:e Böndagen, erhållit 1.684 kr.

Vid olika kyrkl. förrättningar under året har gåvor lämnats till kyrkan på sammanlagt 310 kr. och vid jordfästningar till Blomsterfonden 750 kronor.

Övriga kyrkliga notiser

Januari 17. Kyrkvårdskifte har ägt rum. Efter högmässan talade kyrkoherden Asplund, som höll ett varmhjärtat tal till avgående kyrkovården Gustav Svensson och samtidigt välkomnade den nyvalde kyrkovården Anton Andersson.

Bergs kyrkliga syförening har skänkt psalmböcker till Värendsgården.

Evangelisationsveckan i Norrvidinge Kontrakt, som pågått mellan den 4—14 augusti, anordnade i samband med denna en stämningsfull vespergudstjänst i kyrkan med kyrkspel framför altaret av pastor Einar Göth och frivilligkårens medlemmar onsdagen den 10 augusti.

Pastoratkyrkorådet har vid sammanträde utsett till arrendator för ecklesiastika lönebostället i Berg 4:1 arrendator Eric Petersson Lädja Faxagård med tillträde den 14 mars 1961.

Sept. 4. Söndagsskolans barn hade utfärd till Gamla Hjälmseryd med deras söndagsskollärare fru Anna Arvidsson, kyrkvård Anton Andersson och hemmansäg. Harry Danielsson. Främst besågs de kyrkliga sevärdheterna.

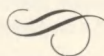
Sept. 11. De gamlas dag hölls på vanligt sätt med högmässa och nattvardsgång och förplägnad, som den kyrkliga syföreningen bjöd på. Kurt Andersson sjöng i kyrkan och kyrkoherden Asplund välkomsttalade under kaffesamkvämet och vände sig särskilt till svensk-amerikanaren Ernst Holmes, som icke varit hemma på 52 år.

Sept. 9. Den internationelle orgelvirtuosen Bedrich Janacek gästade på kvällen kyrkan och utförde en förnämlig orgelkonsert.

Kyrkorådet har beslutat, att de antika gravkorsen som tidigare stått på kyrkogården skall renoveras upp och ställas dit igen.

För deltagare i sommarens kontraktsläger har beviljats 25 kronor vardera. Utgifts- och inkomststaten för 1961 är uppgjord och slutar på 22.497 kr. och kräver en utdebitering på kr 1:10. Bland utgifterna kommer kyrkvaktmästarelön 11.000. Till underhåll av fastigheter och inventarier 2.800 och för söndagsskolan och kyrkokören vardera 500 kronor.

Dec. 4. Hundraårsminnet av prosten Alfred Ekedahls födelse firades med en högtidlighet på kyrkogården, varvid kyrkoherden E. Asplund nedlade på prostens grav en krans och höll minnestal och de talrika församlingsborna sjöng en psalm. Efteråt fortsattes minneshögtidligheten i församlingsrummet, där kaffe serverades och där kantor Einar Arvidsson föredrog några minnesord om prosten Ekedahl.

Hänt i Berg 1960

Jan. 10. SDUK:s hade julsammankomst som var välbesökt. Ingelstads SDUK-amatörer svarade för underhållningen.

Jan. 13. Julgranen på kyrkbacken dansades ut till tonerna av Hildings trio. Folk-skollärare Sven-Erik Salomonsson, Lammhult ledde lekarna, Tomtar delade ut gott-påsar och kyrkoherden Eric Asplund höll ett kort tal.

Jan. 16. Svanar sträcker söder ut.

Jan. 23. Lammhults kommuns nya ålderdomshem, vilket fått namnet VÄRENDSGÅRDEN, invigdes av landshövding Thorvald Bergquist. Omkring 120 personer främst dem, som haft med Värendsgårdens tillkomst att ombesörja jämte ledamöter inom kommunala förvaltningen, vårdhemmets personal och även enskilda hade samlats i Värendsgårdens matsal och angränsande rum. Byggnadskommitténs ordf. herr Oscar Palm höll ett hälsningsanförande och redogjorde för hemmets tillkomst. Landshövding Bergquist höll högtidstalet och förrättade invigningen. Bland övriga talare därefter bemärktes särskilt nämndeman Carl F. Jonasson, som tillkännagav att han ämnade lämna en gåva på 10.000 kr till ålderdomshemmet.

Jan. Bergs SLU-avdelning höll årsmöte. Barbro Algotsson, Hjulatorp, valdes till ordf., Folke Johansson, L. Rösås, v. ordf., Eva Petersson, Lädja, sekr. Åke Enarsson, Bredhult, v. sekr., och Harry Nilsson, Holma, kassör.

Jan. Vid skolstyrelsens första sammanträde för året behandlades frågan om byggande av ny skola i Lammhult. I utredningskommittén därför valdes från Berg hemmansägarna Lars-Johan Pehrsson och Ernst Johansson. Som tillsyningsman för Bergs skola utsågs Lars-Johan Pehrsson och för Lädja skola Erik Gustavsson.

Febr. 27. Bergs CP-avdelning höll årsmöte i Bygdegården. Till styrelse omvaldes Gunnar Andersson, Hjulatorp, ordf., Hilding Johansson, Lädja, v. ordf., Eric Johansson, Ernatorp, sekr., Göte Andersson, Bredhult, v. sekr. och Reinhold Strand, Lädja, kassör.

Febr. Bergs RLF-avdelning höll årsmöte. De styrelseledamöter, som voro i tur att avgå, omvaldes med Lars-Johan Pehrsson, Sörskog, som ordf.

Febr. Bergs lokalkommitté för SPORT 60 inbjöd i samråd med kyrkan att lämna bilen hemma och gå till kyrkan varje söndag fr. o. m. den 14 febr. För dem, som bodde minst 4 km. från kyrkan, ordnades med fri bilskjuts hem. Söndagen den 14 voro 29 st. kyrkobesökare gående, varav 23 st. fingo gratis skjuts hem.

Febr. SLKF-föreningen har till Värendsgården överlämnat som gåva ett par lampetter och samtidigt bjudit pensionärerna på kaffe.

Mars 25. Ingelstorps kvarn och såg eldhärjades tidigt på morgonen. Då brandkåren kom till platsen slog lågorna ut åt alla håll, så att byggnaden icke stod till att rädda.

Mars Norrvinge krets av SLKF höll årsmöte i Tjureda. Flera medlemmar från Berg deltog i mötet, som också valde styrelse. Av årsberättelsen framgick att avdelningarna hållit 27 protokollförda sammanträden samt 11 andra sammankomster. Medlemsantalet utgjorde 173.

Mars 29. En skogsvårdskurs i form av studiecirkel, som pågått vissa dagar under ett par månaders tid avslutas med en serietävling. Seriesegrare blev Ernst Johansson, Ernatorp och Lars-Johan Pehrsson, Sörskog.

April 3. En älgflock på 6 stycken ståtliga djur blockerade på e. m. länsväg 82 Jönköping—Växjö på en plats vid Källe-hult kallat Björkelund. Älgarna kom från västra hållet och försvann genom snårskogen över Lindbergs mosse öster ut.

April 6. EBE-Kläder, Lammhult hade i Bergs Bygdegård mannekänguppvisning av vårens modenyheter, varvid även förekomm ett underhållningsprogram.

April 16. Bergsjön isfri.

April 24. Bergs lottaförening med inbjudna gäster från Alvesta besöker hembygdsgården.

April Fru Barbro Gate-Thompson, Rösås, med make arkitekt Fred Thompson, Växjö, startade i slutet av april från Rösås en ovanlig långresa. De skulle då med bil köra genom Europa, Främre Orienten, Mellersta Östern, Indien, längs Himalaya, via Hongkong i Kina och så till Tokio i Japan, en resa genom 21 länder. Genom

vissa arabländer måste resan, som beräknades ta sex månader, företagas under poliseskort.

April Lägenheten Djupadal invid Slåthult, vilken för en liten tid stått obodd, blev under den tiden utsatt för inbrottsförsök varvid åtskillig skadegörelse åstadkoms å byggnaden.

Maj 15. Råbock påkörd och dödad av växjöbilist vid Slåthult.

Maj, 21. Lösöreauktion på kvarlåtenskapen efter framlidne Gunnar Osén, varvid mycket folk kommit tillstädes och däribland även långväga ifrån som spekulanter på den värdefulla lösegendomen och kulturföremålen. Så betingade exempelvis en silverskål 310 kronor och en matservis med motiv "Skånska slott" 510 kronor.

Maj 26. Konfirmandjubileum med 1920 års konfirmander. Av de ursprungliga 32 var 19 närvarande.

Maj 26. Berglunds GoIF hade Kristi himmelsfärdsdag, liksom föregående år, anordnat metningstävlan i Lädjasjön. Ett stort antal åskådare hade infunnit sig och ett 80-tal metare deltog i tävlingen. Första pris erhöll Karl Petersson, Sävsjöström för tre abborrar och en mört om 150 gram. Bästa dam blev fru Inez Linnell, Lammhult med en abborre på 60 gram.

Maj 28. Vid folkskoleseminariet i Växjö utexaminerades 146 st lärare och lärarinnor, däribland i klass S II A fru Inga-Gun Andersson, Berg.

Maj nedsågades en omkring 200-årig lönn med tredelad krona och som stått på rundelen framför herrgårdsbyggnaden.

Juni 7. Kommunalfullmäktige höll sammanträde i Lammhult. Det för dagen mest betydelsefulla ärendet avgjordes, då fullmäktige beslutade att bygga centralskola i Lammhult. Kostnaden därför beräknades till 817.500 kr exklusive arvode, utvändiga arbeten och inventarier.

Juni 11. HUF-tävling i skogsgallring i Håknahult. Tävlingen leddes av jägmästare Olof Kolmodin, Växjö och andra pris erövrades av Jarl Ericsson, Håknahult.

Juni 12. Friluftsfest å Hembygdsgården. Fabrikör Bolling, Gränna höll högtidstalet.

Juni 13. Vid skogsfastighetsauktion i Aneboda försäljde fröken Halda Hanssons sterbusdelägare en skogsfastighet i Ernatorp Jonsgård och vilken inropades av

Lars-Johan Pehrsson, Sörskog för nämndeman Henrik Karlsson sterbhus räkning för 55.000 kronor.

Juni 16. Kronobergs läns Hemvärnsförbund höll under ordförandeskap av landshövdning Bergqvist årsmöte i Växjö, vilket fick en särskilt högtidlig prägel med anledning av hemvärnets 20 årsjubileum och tilldelning av förtjänsttecken till medlemmar i såväl hemvärn som lottakår. Inom lottakåren tilldelades hemvärnets förtjänstmedalj i silver bl. a. till lottachef Inga-Brita Pehrsson samt lottorna Greta Persson och Selma Hörberg, Bergs lottavdelning.

Juni 16. Kinnevald-Norrvinge kontraktsråd hade förlagt årets missions- och syföreningsdag till Växjö. Ett ansevärt antal deltagare, däribland flera från Berg, gjorde dagen till en mäktig manifestation av kontraktsgemenskapen. I domkyrkan hölls gudstjänster och föredrag och i Ulriksbergsskolan samkväm. Bland förhandlingarna märkes att kyrkoherde Asplund, Berg, valdes till söndagsskolråd för åren 1961—1963 och lärarinnan fru Margit Nilsson, Lädja, valdes till ledamot i kontraktsrådet.

Juli 17. Vid skytteföreningens 60-årsjubileum bemärktes särskilt tvenne veteraner 90-årige Magni Petersson, Bokedahl, som varit med sedan föreningens startade för 60 år sedan och 74-årige Axel Strand, Lädja, som varit med i 58 år och ännu är aktiv skytt.

Juli 25 försälldes Gunnar Oséns fastighet Björka 2:9 (Bergslund) genom länsstyrelsens försorg till Bergs församling.

Juli 31. Simskolan vid Lädjasjön avslutades med promotion. Promotor var skolinpektör Lindblom, Växjö. Elevantalet var 20, som utförde en del uppvisningar och tävlingar inför en intresserad publik.

Aug. 2. Riksdagsman Gustav Snygg från Säter, som var född i Berg har avlidit i Säter.

Aug. 3. Ett häftigt åskväder drog på kvällen över västra delen av socknen och bl. a. slog blixten ned i bostadshuset till hemmansägaren Rune Persson Skrivargårn. Blixten följde telefonledningen och rev sönder tapeter och skadade lillflickan genom lätta brännskador på ena benet. Lammhults brandkår kom till platsen men behövde icke ingripa.

Aug. 8. Hästpremiering förrättades vid Bergs Herregård, där ett 40-tal hästar pre-

mierades. 9 st hästar tillhörande godsägarer Sven Skogström, Bergs Herreg. samt 1 häst tillhörande Sören Lundkvist, Ekenäs, Berg, premierades.

Aug. 24. I Lädja Sjögård utbröt en eldsvåda, där en omkring 100-årig ekonomibyggnad innehållande vedbod, snickarbod och vind med ett bostadsrum ödelades. Brandkåren hade ett ganska besvärligt arbete med släckning och att skydda de övriga byggnaderna i närheten. Elden antogs ha orsakats av ett åsknedslag ett par dagar tidigare.

Aug. 28. En mopedist från Berg kolliderade med en bil vid Bredhult och ådrog sig därvid en del skador och fördes i ambulans till lasarettet i Växjö.

Aug. Hantverksföreningen i Lammhult har företagit en studieresa till Bergs gamla renoverade kyrkogård varvid särskilt renoveringen och därvarande bemärkta järnhäll med inskription tilldrog sig största uppmärksamheten.

Sept. 4. Vid tävlan mellan Lammhults storkommuns tre skytteföreningar på skjutbanan vid Björnö i Lammhult blev Gunnar Gustavsson, Frälsegården kommunmästare på 174 poäng.

Sept. 18. Vid riksdagsvalet avgåvos följande röster i Berg: Högern 126, Centerpartiet 222, Folkpartiet 19, Socialdemokraterna 103 och kommunisterna 3 röster.

Okt. 15. Två personbilar krockade vid Bredhult. Båda bilarna blev skadade och fick hämtas med bärgningsbil. De åkande fick endast obetydliga skador.

Okt. Skärsjön, som ligger på Håknahults ägor och delvis bildar gräns mot Aneboda, har tömts på fisk. Det var Södra Sveriges fiskeriförening, som med besprutningsvätska utrotat all fisk som fanns i sjön. Det blev åtskilliga hundra kg. fisk, såsom gädda, abborre, mört och sutare, som togs upp och vilka voro fullt användbara. Markägare äro bröderna Eriksson, Håknahult och sjön har en yta av 14 har. Ändamålet med denna åtgärd är att inplantera ädelfisk, såsom amerikansk bäckröding och laxöring.

Nov. 1. Poängjakt gav Bergbo ny bil. Droskbilägare Roland Johansson, Bergslund har deltagit i en av en tidning utlyst poängtävlan. I finalomgången hade Johansson sex personer från hela landet att slåss med, men han klarade sig galant och vann bilen.

Nov. 29. Klart för provinsialläkarebyggnad i Lammhult. Samma byggnad rymmer bostad och mottagning.

Dec. 1. Kronobergs läns Sparbank har från denna dag flyttat sitt filialkontor i Berg till Lennart Perssons fastighet i Sörskog. Exp.-tid: Onsdagar kl. 17.00—19.00.

Dec. 13. Lammhults kommunalfullmäktige hade sitt sista sammanträde för året. Det betydelsefullaste beslutet var att låta uppföra en centralskola i Lammhult för en beräknad kostnad av 1.190.000 kronor. Vidare förrättades val av ledamöter i de olika kommunala nämnderna jämte övriga funktionärer.

Dec. 30. Vurpade tvenne bilar vid Bredhult på grund av halkan, en lastbil med fodervaror och en personbil. Ingen människa blev skadad, men foderlasten blev åtskilligt spolierad. Cirka 300 meter härom ställde sig tvenne lastbilar på tvären av vägen på grund av halkan.

SLKF-föreningen har överlämnat ett par vackra lampetter till Värendsgården och samtidigt bjudit personal och pensionärer på kaffe.

Vid högre tekniska läroverket i Malmö har ingenjörsexamen avlagts på husbyggnadslinjen av Carl-Göran Hörberg, Björktuna.

Två stycken nyupptäckta ormgranar växer dels en litet nedanför S. J. Nys ödetomt invid vildmossen på Alma Johanssons marker i Thorshult och dels en hos Lars Johan Pehrsson, Sörskog litet ovanför Ringsbäck till vänster om vägen, då man kommer från Berg.

Lantbrukaren Anders Lund, Lädja har mot sin gård utmed allmänna vägen lagt upp av kullersten en finfin stenmur på omkring 50 meter i längd och vilket arbete beundras av alla både ortsbor som övriga vägfarande. Lund kan konsten att lägga gammaldags stenmur, då han tidigare lagt upp omkring 400 meter. Varje sten måste inpassas så att muren icke ramlar och därtill måste man beräkna att sättningar kan inträffa i jorden under tjällossningstider.

Under året har varit ovanligt rikligt med skogsbär samt trädgårdsbär och frukt i övrigt.

Ordinarie hemvårdarinna har varit Olga Leijon. Hon har haft full verksamhet under året.

Aning och längtan

När dagens sol i väster sjunker ner
och nattens stillhet faller på
och ingen ljusets strimma synes mer
som skingrar mökret i min vrå,
då sitter jag i kvällen
vid varma spiselhällen.

Men tanken drager ut på spaningsfärd
likt molnen som på himlen ro
och söker för sin känslas inre värld
ett fäste byggt av hopp och tro,
där hjärtats rena längtan
kan stilla få sin trängtan.

Ty allt vad jag på jordens vida rund
av tidens skönhet och behag
har sett och njutit intill denna stund
och känt med varje hjärtats slag
är intet mot den lycka
att trofast hand få trycka.

Om än min själ av drömda ideal
sig svingar upp bland stjärnors glans
och drager över hela jordens sal
är intet mot den löftets krans,
som viras utav vänner
som blott varandra känner.

Ty där, blott där, bor sällhet ren och skär
med aning om den gudabild
som stammar ifrån högre zoners sfär
och ger på livets färd så vild
en stråle från det rike,
som haver Gudars like.

J. J.

BERGS KRÖNIKA

rekvireras från Johan Johansson. Lilla Mälen, Lidnäs. Pris kr. 3. —.

Även tillhandahålles äldre årgångar sedan år 1944 av krönikan.

Pris resp. kr. 1. —, 2. — och 3. — kr.